

Die Gaste

Sayı: 32 / Mayıs-Temmuz 2014

5 Kurumsal Ayrımcılık

Dr. Erol KARAYAZ

Bu araştırmada, çok belirgin bir biçimde göç kökenli gençlerin ve çocukların Alman eğitim sisteminde önemli ölçüde ayrımcılığa maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Yine bu araştırmaya göre, kurumsal ayrımcılık belli çevrelerin bir uydurması değildir, tersine, Federal Cumhuriyet'te yaşanan günlük bir gerçektir.

7 Almanların ve Fransızların Özgünlükleri

PD Dr. Claire GANTET

Almanya, mutfağı bira, lahana tursusu ve sosisten oluşan, genelde pahalı ve güçlü arabalar (Anahtar kelimeler Mercedes ve BMW) ve (darkafalı ve gülünç) bahçe cüceleriyle bağdaştırılır. Buna karşılık Fransa ise, öncelikle Paris ve Eyfel Kulesi (Sanki Paris'in dışında her yer çölden oluşuyormuş gibi), kırmızı şarap, peynir, baget ekme ve Bask beresiyle ilişkilendirilir.

11 Özel Ders (Nachhilfe) Eğitimle Ticaret Yapmak

Rüdiger-Philipp RACKWITZ

Özel ders, aşırı seçici eğitim sisteminin birçok eksiklerine bir yanittir. Özel dersi karşılayamayan sosyal konumu zayıf olan ebeveynlerin çocukları mağdur ediliyor.

Yurtdışında Bir İlk Cumhurbaşkanlığı Seçimi

50 Yıllık uzun bir süreden sonra, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız ilk kez buldukları ülkelerde oy kullanacaklar. Artık binlerce kilometre yol kat etmeden kendi yaşadıkları ülke, eyalet ve hatta semtlerinde oy kullanabilmeleri ne kadar güzel. Kuşkusuz böylesi bir olanağı bunca yıl aradan sonra da olsa sağlayan tüm yetkililere buradan saygılarımızı sunarak yazıma başlamak istiyorum.

Daha önceki seçimlerde yurt dışında yaşayan insanlarımız etik olmayan bir yığın yöntemlerle ve programlarla yurt içine taşınarak oy kullanmaları sağlanmıştır. Bu taşınma süreci içerisinde bu vatandaşlarımızın oylarını yine etik olmayan bir şekilde o kişilerin sempati duyduğu partilere oy kullandırması daha da üzücü olanıdır! Oysa seçme ve seçilme hakkı her vatandaşın en doğal hakkı olup, oy verme işi de kişilerin kutsal bir görevdir. Bu durumda kişilerin özgür iradelerine etki etmek ve onlara baskı uygulayarak etkilemek kabul edilemez ve etik olmayan kötü bir davranış olup, kabul edilemez.

Bu nedenle ilk kez sınavını vereceğimiz bu seçimde, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız onlarca ve hatta yüzlerce soru ve sorunla karşı karşıya bırakılmış olması üzücü olan yönüdür. Hatta biz yaptık oldu ve bitti gibi basit temelsiz ve yeterli bilgilendirmeler yapılmadan böylesi bir seçim yaparak, çıkacak sonuçların ne kadar sağlıklı olacağı bir sorundur. Neyse ki en azından bu ülkelerde kediler trafolarla giremeyecek ve elektrik kesintisi olmayacak ama belki de ondan daha kötü sonuçlara gebe olabilecek bir seçim mi olacak?

Başkaca sorular var bu sorunları sırası ile aktarmaya çalışırsak, dört gün sürecek olan 1. turda acaba sandıklar dört gün

süresince kimler tarafından ve nasıl korunacak, her günün sonuçları sayılarak ıslak imzayla Ankara'ya mı yollanacak? Yoksa böyle bir uygulama olmayacak mı? Şayet dört günün sonuçları en son gün sayılarak ve ıslak imzayla yollanmaz, sonuçlar seçim çuvallarına doldurularak sayılmadan Ankara'ya yollanırsa sorun olmayacak mı? Şayet durum böyle olursa Bu çuvalların THY ile taşınmasında kimler görev yapacak yoksa yolda pencereden uçtu gitti yapıp daha önceden hazırlanan çuvallarla mı Ankara'ya ulaşılacak? Aslında bu benim yaptığım biraz espri ama hani bu durumun gerçek olmama olasılığı da yok denemez!

Bilindiği üzere yurtdışında yaşayan vatandaşların adres kayıt sistemindeki bilgilerine dayalı olarak oluşturulan bilgiler topluluğuna "Yurtdışı Seçmen Kütüğü" denir. Yurt Dışı Seçmen Kütüğüne kayıtlı olup olmadığınızı, kayıtlı iseniz kayıtlı olduğunuz yeri (kayıtlı olduğunuz dış temsilciliği), www.ysk.gov.tr internet sayfasından "Yurt Dışı Seçmen Sorgulama" bölümünden gerekli bilgileri girerek ve 7 karakterden oluşan şifreyi resim doğrulama alanına yazarak sorgulayabilirsiniz ve yahut ta, bulunduğunuz ülkede, görev çevresi itibarıyla en yakın dış temsilciliğe veya İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'ne başvurarak yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları için "ADRES BEYAN FORMU" (Form-B) doldurup, imzalamanız ve Adres Kayıt Sistemine girişini sağlamanız yeterlidir.

Bağlı bulunduğunuz Başkonsolosluğa şahsen müracaatla "Adres Beyan Formu" doldurmak suretiyle yapılabiliyor. Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulu'nun denetimi altında, sandık kurulmasına karar verilen temsilciliklerde seçmen oy vermek için geldiğinde sandık kurulu başkanı, seçmenin Türkiye Cumhuriyeti kimlik

**Yüz karası değil kömür karası
Böyle kazanılır ekme parası**

numarasını taşıyan nüfus cüzdanından veya pasaportundan kimliğini tespit eder. Seçim Bilişim Sistemi (SEÇSİS) üzerinden Yurt Dışı Seçmen Kütüğüne kayıtlı olup olmadığını ve başka bir yerde oy kullanıp kullanmadığını kontrol eder. Oy kullanmadığı anlaşılan seçmen, sandık kurulu mühürlüyle mühürlenmiş olan oy pusulası ve oy zarfıyla "EVET" veya "TERCİH" yazılı mühürle oyunu kullanmak üzere kapalı oy verme yerine girer. Oyunu kullanan seçmene çizelgede isminin bulunduğu yer imzalatılır, ayrıca SEÇSİS sistemi üzerinden oy kullandı olarak işaretlenmelidir.

Gümrüklerde oy kullanma önemli bir soru. "Gümrük kapılarında seçmenin oy vermek için geldiğinde sandık kurulu başkanı, seçmenin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını gösteren nüfus hüviyet cüzdanı veya kimlik tespiti amacıyla düzenlenmiş ve Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını taşıyan resmi belgeler veya pasaportundan, kimliğini tespit eder. Bilgisayar Destekli Merkezi Seçmen Kütüğü Sistemi üzerinden Yurt Dışı Seçmen Kütüğüne kayıtlı olup olmadığını ve başka bir yerde oy kullanıp kullanmadığını kontrol eder. Oy kullanmadığı anlaşılan seçmen, sandık kurulu mühürlüyle mühürlenmiş olan oy pusulası ve oy zarfı ile "EVET" veya "TERCİH" yazılı mühürle oyunu kullanmak üzere kapalı oy verme yerine girer ve oy verme işlemini genel esaslara göre tamamlar, ayrıca SEÇSİS sistemi üzerinden oy kullandı olarak işaretlenir."

Yurt dışı seçmen listeleri ile ilgili itirazlar: Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna itiraz edilebilir.

Yurt dışında kullanılan oylar nerede sayılacak: Yurt dışından gelen oylar Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunun gözetimi ve denetimi altında açık olarak sayılır ve tutanak altına alınır. 298 sayılı Kanununun 20/A maddesi 11. fıkrası ile bu görev Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna verilmiştir. "Yurt dışından ağız mühürlü olarak gelen oy torbalarını genel esaslara uygun bir şekilde yurt içerisinde oy verme süresi bittikten sonra; bir başkan, bir kamu görevlisi üye ve son milletvekili genel seçiminde Türkiye genelinde en çok oy alan üç siyasi partinin bildirdiği bir asil bir yedek üyeden oluşan yeteri kadar sandık kurulu kurmak suretiyle denetimi altında açılarak sayım ve dökümünü yaptırmak, tutanak tutturmak ve birleştirme işlemlerini yapmak, ayrıca geçici gümrük kapısı seçim kurullarından gelen sonuçları birleştirmek ve Ankara İl Seçim Kuruluna iletmek."

2014 yılında gerçekleştirilecek olan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız için buldukları ülkelerde oy kullanmalarını sağlamak amacıyla yurtdışında sandık açılması öngörülen tarihler, birinci tur için **31 Temmuz-3 Ağustos 2014**, seçimlerin ikinci tura kalması halinde, ikinci tur için **17-20 Ağustos 2014** olarak belirlenmiştir. Her ülke için bu tarihlerin dışında olmak üzere ayrıca kaç gün seçim düzenleneceğine ilişkin karar alındıktan sonra ayrıca tarihler de belirlenecektir.

Öte yandan, genel seçimlerden farklı olarak ülkemizdeki Cumhurbaşkanlığı seçiminin iki turlu olarak planlanması gerekmektedir. Söz konusu kanun uyarınca iki tur arasında 14 gün süre bulunması gerekirken; yurtdışında oy kullanma süresi Türkiye'de yapılacak seçimlerden bir hafta önce kanun gereği sona ermektedir. Seçim ile ilgili takvim ve kargo süreleri dikkate alındığında, seçimin ikinci tura kalması halinde ikinci tur için azami 4 günlük oy verme süresi kalmaktadır. YSK tarafından iki tur arası yeknesaklığı sağlamak açısından oy verme süresi, her tur için de, temsilciliklere kayıtlı seçmen sayısına bağlı olarak, azami dört gün olarak belirlenmiştir.

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız hangi temsilcilğe bağlı

adres beyanı varsa oy kullanma işlemini o temsilcilikte gerçekleştirebilmekte veya gümrük kapılarında oy kullanılabilmektedir.

Yurtdışı seçmen listeleri, YSK tarafından elektronik ortamda ilan edilecektir. Seçmen listelerinde çifte vatandaşlığı bulunan seçmenlere yer verilecek mi? Bu listelerin yabancı ülke makamlarının eline geçme ihtimali olabilir mi; Yurtdışı seçmen listeleri, YSK tarafından elektronik ortamda güvenli hat üzerinden ilan edilecektir. Bu programa seçmenler ve seçim görevlilerinin dışında erişim mümkün olmayacaktır. Bu çerçevede, Almanya, Avusturya gibi ülkelerde çifte vatandaşlığı bulunan, ancak bunu ilgili ülke makamından saklamak durumunda olan vatandaşlarımızın kimlik bilgilerinin yabancı makamların eline geçmesi önlenmektedir.

2014 yılı Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde oy kullanması öngörülen **seçmen sayısı:** 2 Aralık 2013 tarihi itibarıyla yurtdışında kayıtlı 2.756.756 seçmen bulunmaktadır.

Her ülkede oy kullanılabilmesi için, YSK'nın konuyla ilgili karar vermesi ve o ülkenin sandık açılmasına izin vermesi gerekmektedir. Seçmen sayılarının kesinleştiği tarihte, ülkede kayıtlı seçmen sayısı 500'ün altında bulunan ülkelere de "offline" olarak çalışan misyonlarımızda da sandık kurulması öngörülmektedir.

Yurtdışında oy verme süresi: Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız, mahalli saat olarak 08.00 ile 17.00 arasında oy kullanabilecektir. Yurtdışında Seçmen Kütüğü'ne kayıtlı vatandaşlarımızın oy kullanacağı tarih ve sandıklar gün bazı randevu sistemiyle tespit edilecek ve o saate oy kullanabilecektir.

Randevu sistemi: Seçmenlerin buldukları ülkelerde kurulacak sandıklarda, YSK tarafından o ülke için belirlenen tarih ve sandıklardan, kendisine uygun olan tarihi ve oy kullanabileceği sandığı kendisinin seçebilmesidir. Randevu almayan/alamayan seçmenler; Randevu sistemi yarım günlük bloklar için öngörülmektedir. Randevu almayan/alamayan seçmenlerin oy kullanacağı gün ve sandıklar YSK tarafından belirlenecektir.

Sandık Kurulu: Sandık Kurulu bir başkan, bir kamu görevlisi üye ve son milletvekili genel seçiminde Türkiye genelinde en çok oy alan üç siyasi partinin bildirdikleri birer isimden oluşur ve aynı usulle yedek üye seçilir. Sandık kurulu başkan ve üye seçimleri, yurt dışında öncelikle sandığın kurulacağı yerde görevli kamu görevlisi ve seçmenler arasından yapılır. Sandık Kurulu için, siyasi partiler üye bildirmez ise eksiklik kamu görevlileri veya seçmenler arasından seçilecek üye ile doldurulur. Kamu görevlilerinin Sandık Kurullarında görevli olmaları; Kamu görevlileri yasa gereği yurtdışında yapılacak kurulacak sandıklarda görev almaktadırlar. Göreve gelmeyen kamu görevlilerine idari ceza verilecektir. Sandık başına gelip görev yerini terk eden kamu görevlilerine ise hapis cezası verilebilecektir.

Sandık kurulları tarafından oy verme işleminin bitmesinden sonra Kanunda belirtilen usullere göre sandıklar açılır. Çıkan oy zarfları açılmadan adedi, oy kullanan seçmen miktarı ve bunların birbirine uygunluğu bir tutanakla tespit edilir.

Bu ilk sınavımız, evet ilk sınavımızı tüm vatandaşlarımızın başarıyla üstesinden gelmesi dileklerimi sunar ve ülkemizin yeni Cumhurbaşkanı daha şimdiden kutluyorum. Unutmayalım; insanlar kendilerinin layık gördükleri kişiler tarafından yönetilirler! (Nitsche)

Prof. Dr. Seyhan HASIRCI

CHP Hessen, Rheinland-Pflaz, Saarland e.V. Başkanı

DIE GASTE

İKİ AYLIK TÜRKÇE GAZETE

TÜRKISCHE ZEITUNG

ERSCHEINUNGSWEISE: ALLE ZWEI MONATE
Unentgeltlich

ISSN 2194-2668

Herausgeber: Initiative zur Förderung von Sprache und Bildung e.V.

DİL VE EĞİTİMİ DESTEKLEMEK
İÇİN İNİSİYATİF e.V.

YAYIN SORUMLULARI (VİSDP):

ENGİN KUNTER (Frankfurt Üniversitesi)
ZEYNEL KORKMAZ (Duisburg/ Essen Üniversitesi)

YAYIN KURULU/REDAKTION:

ENGİN KUNTER (Frankfurt Üniversitesi)
GÜLDEN GÜNGÖR (Frankfurt Üniversitesi)
OZAN DAĞHAN (Duisburg/ Essen Üniversitesi)
MICHAEL JOOS (Darmstadt Üniversitesi)
NERİMAN ORMAN (Marburg Üniversitesi)
SİNEM ULUTAŞ (Marburg Üniversitesi)

Posta Adresi:
Postfach 16 02 36
60065 Frankfurt/Main

İnternet Adresi:
www.diegaste.de

E-Posta/Mail:
diegaste@yahoo.com

Banka Bilgileri:
IBAN: DE8930050110100546
8796
BIC: DUSSEDEXXX

Dizgi/Layout: Die Gaste Verlag
Baskı/Druck: Hürriyet-Deutschland

İÇERİK

Cumhurbaşkanlığı Seçimi	1	Prof. Dr. Seyhan Hasırcı
"Yüz karası değil, kömür karası/Böyle kazanılır ekmek parası..."	3	İmdat Ulusoy
Uyumda Ad Sorunsalı	4	Nihat Ercan
Kurumsal Ayrımcılık	5	Dr. Erol Karayaz
ABD'deki Dil Politikaları, İki Dilli Eğitim Programları ve Türk Toplumuna	6	Bahar Otcu-Grillman
Alman-Fransız Özgünlükleri	7	PD Dr. Claire Gantet
Birinci Dünya Savaşı'nın 100. Yılı	8	Die Gaste
Militarizm Karşıtı Bir Yazar: Erich Maria Remarque	9	Ahmet Arpad
Türkçe Yazım Kuralları/Düzeltilme İşareti	10	Dr. phil. Esin İleri-Ecer
Türkçe Öğretmede Bir Kolaylık	10	Hasan Çakır
Özel Ders(Nachhilfe): Eğitimle Ticaret	11	Rüdiger-Philipp Rackwitz
Sinemada Göçün Etkisinde Kentsel Mekan	12	Çiğdem Çoban
Tiyatroda Namus Oyunları	13	Zehra İpşiroğlu
Hobilerin Önemi	14	Nebahat Ercan
Gabriel García Márquez	15	Die Gaste
Üç-Beş Ağaç, Bir Park, Bir Direniş	16	Die Gaste

“Yüz karası değil, kömür karası Böyle kazanılır ekmek parası...”

Oldenburg Carl von Ossietzky Üniversitesi İmdat ULUSOY

Doğumunun 100. Yılında Orhan Veli ile birlikte Somalı madencilerin anısı önünde saygıyla ...

“Bu facia KADER değil KATLIAM” sözlerinin yanı sıra Soma’daki bu büyük faciayı dile getiren onlarca pankart sözü, duvar yazıları ve bildiri başlıkları arasında bir de daha ilk tepkilerde göze çarpan bir şiirden alınmış başlıktaki bu iki dize vardı. Şiirin sahibi Orhan Veli ta 1946 yılında yazmış bu şiiri, sanki bugünkü trajediyi o günlerde görmüş gibi. Aslında şiir kara elmasın merkezi Zonguldak’taki madencilerin dünyası ve yaşamları için yazılmış, ama anlatılanlar aynı sorunlar. Aynı trajedi. Aradan geçen bunca yıllara rağmen. Nerede olduğu hiç önemli değil. Önemli olan şiirin kör gözlere ve sağır kulaklara başkaldırışı ve dünyanın en yüce değeri emekten yana tavır takınması...

meye yönelik gayret içindeydiler. Böyle bir durumu Türkiye’de kamuoyu ve tüm insanlar daha önce de yaşadı; 12 Eylül sonrasında ülkede olup bitenleri ancak yabancı ajanslar ve görsel-yazılı medyadan öğrenebilmişti. Şimdi de benzer günler ve koşullar yaşanıyor.

“Kömür karası geçer
yüz karası geçmez”

Soma’da yaşanan faciaya tepkiler de bitmiyor. Faciadan hemen sonra bir grup Somalı genç, Soma’nın merkezindeki Beşyol’da bulunan ‘madenci’ heykelinin önünde buluşarak yaşananları protesto etti. Gençler,

‘kaza değil cinayet, kader değil katliam’, ‘kömür karası geçer yüz karası geçmez’ yazılı dövizler açtı. Protestocu gençlerden lise öğrencisi Duygu Yıldırım (17), “Böyle bir kader olmaz. Ben 26 yaşındaki amcamın oğlu Keder Yıldırım’ı kaybettim. Denetlemeler düzgün yapılsaydı bu kaza yaşanmazdı” dedi. Soma’da kuaförlük yapan Gülşah Çallı (19), böylesine bir kara günde ibretlik bir kara mizah konusu örneği olayı aktararak, “Daha biraz önce yanımda bölgedeki madenlerden birinde çalışan madenciyi yöneticisi arayıp çalışmasını istedi. Madenci, ‘Müdürüm neler yaşandı biliyorsunuz. Ben şu anda madene girmek istemiyorum’ dedi. Yöneticisi ise olanlardan sanki haberi yokmuş gibi ve hiç utanmadan ‘Bize kömür la-zım’ deyince büyük tartışmalar yaşandı” dedi.

Kömür karası, çalışanın alınteri, namusu ve onurudur, gelir geçer, ama bu facianın sorumluluğundan dolayı ortaya çıkan manzaradaki yüz karası hiç silinmeyecek ve sorumluların alınması kara bir leke olarak tarihe geçecek...

Güneşli bir günde
Masmavi göreceğiz Karadeniz’i
Balkaya’dan Karpuz’a kadar.
Karış karış biliriz bu şehri;
EKİ’nin çiçekli bahçeleri,
Rıhtıma kömür taşıyan vagonlarıyla;
Paydos saatlerinde yollara dökülen,
Soluk benizli insanlarıyla.
Siyah akar Zonguldak’ın deresi
Yüz karası değil, kömür karası
Böyle kazanılır ekmek parası
(Orhan Veli, 1946)

Çağdaş Türk şiirinin, adı Nâzım Hikmet’le birlikte anılabilecek büyük yenilikçi ve devrimci şairlerinden Orhan Veli’nin bu sene 100. doğum yılı. (13 Nisan 1914-14 Kasım 1950) Orhan Veli, 36 yıllık kısacık ömründe Türk şiirinde neden bunca derin izler bırakabildi?

Nâzım Hikmet, 1929’dan başlayarak yayımlanan kitaplarıyla çağdaş şiirin ilk büyük yenilik hareketini gerçekleştirmişti. 30’lu yıllarda ise Orhan Veli, iki arkadaşı Oktay Rifat ve Melih Cevdet ile kısa süre içinde yerleşik şiir anlayışına hem içerik olarak hem de biçim yönünden kafa tutarcasına geçmişin halktan uzak saray edebiyatını ve sırfalı köşkerin dünyasını anlatan bütün kuralları yıkacak yeni bir şiir anlayışına yöneldiler ve daha sonra “Garip” diye anılacak bir yeni akımın öncüsü oldular.

Günlük yaşamdan, sokaktaki küçük ve sıradan insanlardan madendeki ve fabrikadaki işçilere, denizlerdeki balıkçılardan tarladaki çalışanlara kadar tüm emekçi insanların sesi ve dostu olup onların yaşamını, sorunlarını, konuşmalarını, küfürlerini, kullanıkları dillerini, hayallerini ve sevdalarını şiirlerine konu ettiler. Daha önce köşkerlerden, saraylardan bahseden şiir yerine sokaktan, çalışma yaşamından, halktan ve tüm çalışanların dünyasından bahseden şiirler yazdılar. Daha önce dışlanan, horlanan, ezilen insanlar ilk kez şiir denilen bir edebiyat türünün içinde buldular kendini. İşte madencilerin yaşamını anlatan bu dizeler de o günlerde yaratılan bu şiir anlayışı ile yazıldı:

Yüz karası değil, kömür karası
Böyle kazanılır ekmek parası

Orhan Veli Almanya’da da yaklaşık 30 yıl önce Yüksel Pazarkaya’nın çevirisiyle Almanca okuyucunun da beğenisini kazandı ve Almancaya çevrilen bu kitap o dönemde –şiir kitabı olmasına karşın– en çok satan kitaplar arasında yer aldı.

Bu sene 100. doğum yılı nedeniyle tüm Türkiye’de yapılan onlarca etkinlikle anısı yaşatılan Orhan Veli Soma’da da kömür karası içinde ekmeklerini kazanan madencileri yalnız bırakmadı ve hiç beklemeden daha ilk günde yanlarında oldu, acılarını paylaştı. Soma faciasında sorumlulardan önce oraya ilk gelen o oldu.

Soma’da yaşanan bu katliama tepkiler dünyanın her yerinde sürüyor ve olağanüstü bir dayanışma örneği de sergiliyor insanlar. Türkiye’de olduğu gibi dünyanın birçok köşesinden çok anlamlı destek ve dayanışmalarla birlikte tepkileri dile getiren kısa sürede örgütlenmiş yüzlerce protesto eylemleri de var.

Örneğin Almanya’da sokaklarda ve meydanlardaki protesto ve dayanışma eylemlerinden başka, televizyon kanalları, radyolar başta olmak üzere yazılı ve görsel basın Soma katliamını başhaber olarak vermenin ötesinde o kadar ayrıntılı ve olay yerinden doğrudan bağlantılar kurarak tüm gelişmeleri bütün yönleriyle, sıcaklığına, canlı, dinamik bir şekilde o kadar başarılı sundular ki, insan bir an, Soma’nın sanki Türkiye’de değil de Almanya’nın meşhur kömür havzalarının olduğu Ruhr bölgesinde bir yerleşim yeri olduğunu sanısına kapıldı. Utanılacak bir durum!

Neden ?

Çünkü ülkede kamuoyu, basın ve katliam kurbanlarının yakınları en küçük bir bilgilendirmeden ve doğru haberlerden yoksun kaldılar. Zaman ilerledikçe, başka zaman kendileriyle ilgili bir ‘facia’ yine kendilerinin deyimiyle ‘anında’ açıklama yapıp tepki gösteren tüm yetkili ve sorumlular, gelişmeler karşısında adeta buhar oldular. Resmi yetkililer ve görevliler krizi yönetemediler veya işlerine öyle geldi. En basit sorulara bile saatlerce insanlar yanıt alamadılar. Tepedeki tüm sorumlular sınıfta kaldılar.

Biz yurt dışında yaşayanlar olarak haber almayı, bilgilendirmeyi ancak buradaki görsel ve yazılı medyadan öğrenebildik. Hem de objektif olarak. Ayrıca bu haberler, hemen öyle ilk akla gelecek olan, sorumluları eleştirmeyi ön plana çıkararak da değil, tam bir basın etik anlayışı ve sorumluluğu ile: Nesnel ve bilgi-belgelere dayalı olarak! Uzmanların görüşlerini alarak, geçmişte Türkiye’de yaşanan diğer faciaları da belgesel olarak ortaya koyarak.

Türkiye’de birkaç televizyon kanalının dışında diğerleri, herhalde devletin tepesindekilere eleştiri ve suçlama gelmesin diye adeta karartma uygularken diğer taraftan da bu yetkililer her zaman olduğu gibi yanıltıcı, oyalayıcı, el çabukluğu marifet diyerek üstünü kapatmaya ve geçiştir-

Güneşli bir günde
Masmavi göreceğiz Karadeniz’i
Balkaya’dan Karpuz’a kadar.
Karış karış biliriz bu şehri;
EKİ’nin çiçekli bahçeleri,
Rıhtıma kömür taşıyan vagonlarıyla;
Paydos saatlerinde yollara dökülen,
Soluk benizli insanlarıyla.
Siyah akar Zonguldak’ın deresi
Yüz karası değil, kömür karası
Böyle kazanılır ekmek parası

(Orhan Veli, 1946)

Uyumda Ad Sorunsalı

Nihat ERCAN Hamburg Türk Toplumunu Onursal Başkanı

Bireye ad vermek onunla bir toplumsal varlık-kabul sözleşmesi yapmaktır. Kişiliğin biyolojik gelişim etkenleriyle birlikte, toplumsal yönünün ilk basamağıdır bireye takılan ad. Adsız kişilik düşünüle-meyeceği gibi, toplumsal farkındalıklar da yoktur. Ad bireyi kişi yapan ilk olgudur, onunla yetkinleşerek toplumsal yaşamını sürdürür. Edinilen tüm diğer kişilik bileşkesindeki özellikler ve nitelikler adla var olur ve anlam kazanır. Ad yoksa en başta, tüm sonradan edinilen bu bileşkenin büyüklükleri anlamsızlaşarak birer sıfır olurlar. Bu nedenle ad insan kişiliğinin varlık nedenidir. İnsan önce fiziksel olarak vardır, adıyla da toplumsal kişilik olarak vardır. Bu bir bütünsel var oluşturmaktır. Bunlar birbirinden ayrılamaz, koparmak onu yok etmektir.

Almanya'da uyum sürecinin egemen güçlerin belirledikleri doğrultuda gelişmesi, "Uyum Sektörüne" yeni uğraş alanlarının açılmasını gerekli kılıyor. Bu sektöre katkı sunmak, gerçekte pastadan pay almayı gölgelemeye yönelik, "çok bilimsel yeni projeler" üretmekle, sorunun karmaşıklaştırılarak çözümsüzlüğe hizmet etmesi her kesimden kurum-kuruluşun bu işe el atmasıyla denklem kuruluyor. Özellikle de yeni araştırmalar yapmak, yaptırmak, bunlara bağlı yeni kuramlar geliştirmek, uygulamaya geçirilmesi, bunun denetlenmesi, taraflı-tarafsız bilirkişi raporları hazırlanması, bunların kamuoyuna duyurulması çalışmalarını, tantanalı törenler düzenlenmesi, uyumun tam kılıfının uydurulduğunun sanıldığı sıralarda, yeni bir olumsuz gelişmenin ortaya çıkmasıyla, "yeni bir reform"a gereksinim duyulması, sil baştan yenilikler, tasarımlar, her dönemde esen rüzgara dönmeler, yeniden okumalar, "oğlum bina okur, döner döner yine okur"lar.

Yarım yüzyıllık sürecin sonucu: Almanlar yine aynı Almanlar, genellemeye giderken özeli ayrıntıdaki şeytanyıyla, meleklerin cinsiyetiyle uğraşırken, birlikte oldukları insanı unutupuyorlar. Yabancılar yine aynı, Afrikalılar hala siyah, Türkler hala bıyıklı, müslüman kadınların çoğu başörtülü, göçmen kökenli gençler yine "kriminal" filmlerin doruklardaki kahramanları olarak toplumsal algıdaki rollerini oynuyorlar. Bir de üstüne üstlük tam uyabilecek eğitimi alan on binlerce Türk gencinin değer bilmez davranarak Almanya'dan ayrılmaları, İstanbul'dan selam yollamaları... Tersine göçün nedenlerini arama turlarına katılan, politikacılar, bilimciler ve medyasıların boşuna yorgunlukları. Daha akıl edilemeye-yense, tersine göçün önlenmesi için bu gençlerden tüm eğitim masrafları yasal faiziyle birlikte istenmesi, dönüş vizesi önkoşulu olarak yapılmamış olmasıdır. Yoksa

uyum pastası payları nasıl güvenceye alınabilir? Küresel-bilişsel çağda parasız uyuma el atmak, yüz yıllar öncesinden "parayı veren düdüğü çalar" kuralını işleten Hoca Nasrettin döneminden geriye kalmak olmaz mı?

Uyumda paydaş olmak, toplumsal varsıllık ve fırsatlardan eşit koşullarda yararlanmak, günümüzde diğerleri yanında özellikle de eğitimden yeterli pay almakla olasıdır. Göçmen çocuklarının en önemli toplumsal katılım biçimi eğitimden, meslek öğreniminden geçer. Onların yerli toplumun çocuklarıyla eşitlenebilecekleri en iyi ve kolay ortam eğitim alanında gerçekleştirilir. Bu alanda sağlanacak fırsat eşitliği onların uyumda ve yaşamdaki başarılı olmalarının önü açacaktır. Okul eğitimi iyiyse, yerli gençlerle eşitse, diğer başka engeller olmamalıdır artık önlerinde. Renk, inanç, köken, ailesel konumları sorun olmamalı,

kadar derinde ve yaygın olduğu gerçeğini değiştirmez; bu alandaki yüzeysel gelişmenin egemen çoğunluk toplumuna yansımadağını gösterir. Ali adının Türk gencinin önadı olması, yabancı olması önemli olan! Almanca olmaması denecek olsa, tarihten gelen çelişkili yasal düzenlemelerle de uyuşmayacak, aldatma yöntemi uygulanıyorlar denilecektir. Var olanı var olan olarak görüp, onun diğer özelliklerini insanlığın varsıllığı olarak kabul edemeyen anlayışın değişmesi asıl gelişme olabilir ki, bundan çok uzaktayız günümüzde.

Gerçi araştırmanın sonucu bizi şaşırtmıyor, ancak Amerika'nın bu yeni keşfi bilimsel pahalı bir uğraş, yazınsal kara mizah, sosyo-politik acı gerçek olarak değerlendirilmeyi hak ediyor.

Araştırmanın bulgusu: Almanya Meslek Eğitimi alanında Ali ile Uli ile eşit tutulmuyor. Gerçekte Ali Uli'ye eşit. Becerilerde,

Yarım yüzyıllık sürecin sonucu: Almanlar yine aynı Almanlar, genellemeye giderken özeli ayrıntıdaki şeytanyıyla, meleklerin cinsiyetiyle uğraşırken, birlikte oldukları insanı unutupuyorlar. Yabancılar yine aynı, Afrikalılar hala siyah, Türkler hala bıyıklı, müslüman kadınların çoğu başörtülü, göçmen kökenli gençler yine "kriminal" filmlerin doruklardaki kahramanları olarak toplumsal algıdaki rollerini oynuyorlar. Bir de üstüne üstlük tam uyabilecek eğitimi alan on binlerce Türk gencinin değer bilmez davranarak Almanya'dan ayrılmaları, İstanbul'dan selam yollamaları...

hele adları hiç sorun çıkarmamalıdır. Onların adları toplumsal varsıllığın önemli bir kaynağıdır bunun kabul edilmesi sorunun daha iyi kavranarak çözümlenmesini sağlar. Adlar engel değil, fırsat olarak değerlendirilmelidir.

Göç ve Uyum için Alman Vakıflarının Bilirkişiler Kurulu, Bosch Vakfı'nın desteğiyle "Meslek Eğitiminde Ayrımcılık" konulu araştırmasını kamuoyuna sunmasıdır. Kamuoyunda, basın yayında önemli ses getirmesi, ve hatta Uyum Bakanı'nın gelinen dönemdeki uyum sorunundaki başarıyı betimlerken söylediği, "Toplumumuzun entegrasyon konusunda kaydettiği bu sevindirici gelişmenin bir ifadesi de, elbette birçok insan için sesletilmesi zor olan Türkçe adım ile benim, Heinz Kühn'ün halefi (ardılı) olarak Federal Hükümetin Entegrasyondan Sorumlu Bakanı görevine atanmış olmamdır" saptamasıdır! Bunun simgesel bir anlamı vardır, o kadar. Bu görüş adlar üzerinden ırkçılık düzeyindeki dışlamacılık göz önünde bulundurulduğunda sorunun ne

karne notlarında eşitler. Boy postları, kılık kıyafetleri de eşit, adları bile üç harfli, uyaklı, Almanca da yabancı dilleri İngilizceleri de eşit. Her ikisi de Almanya yurttaşı. Belki Ali'nin fazlası da yok, anadili Türkçeyi bilenler gibi! Tüm bunlara karşın Ali'yi Uli'yle eşit tutmamanın, eşit görmemenin nedeni gözdeki değil ama gönüldeki göz-lükten, parçalanması atamdan daha zor olan önyargıdan (A. Einstein) olabilir mi? İrkçılığa varan ayrımcılık, anonim başvuru-ad gizleme yöntemli dilekçelerle ne kadar giderilebilir?

Yakın tarihteki, konuyla ilgili kimi olaylar, hem olumlu ve hem de olumsuz yönleriyle soruna ışık tutabilir. Bu bağlamda Nazi Dönemindeki Ad Politikası'ndan kısa bir kesit sunmak hem açıklayıcı ve hem de uyarıcı olabilir.

Federal Almanya'da bugün de geçerli olan "Ad Değişirme Yasası" önemli yönleriyle 1938 yılındaki "Nasyonsosyalist Ad Hukuku Reformuna" uzanır. Bugün daha geçerliliğini koruyan Ad Seçimi kuralları ya-

nında (sınırlandırma), NS-Ad Hukuku özellikle yahudilik karşıtı olumsuz değişik araçları içerir. 5 Ocak 1938 tarihli ad ve soyad değiştirme yasası (§7), özellikle 30 Ocak 1933 öncesi izin verilmiş olan ancak rejim tarafından istenmeyen ad değiştirmelerin geri alınabilmesini belirler. Nazilerce özellikle "İstenmeyenler" olarak geçerli olan Yahudilerin Ad değişiklikleri "tipik" yahudi Soyadlarının bırakılması ya da değiştirilmesidir ki, bu bir aldatma olarak kabul ediliyordu.

Yasanın uygulanmasına ilişkin aynı tarihli yönetmelik bu konuda daha belirli önlemler getirir. Tüm Alman uyruklu ve uyruksuz yahudiler (§1)'de belirlenen adları almamışlarsa, ek önad olarak kadınlar Sara adını, erkeklerse İsrail adını kabul etmelidirler, (§2). Almanlarla Alman yahudilerinin sıklıkla verilen adları birlikte kullanmalarını istenir ve geleneksel olarak kullanılan yahudi adlarının, yahudi olmayanların kullanılmasına izin verilirken, yahudilere yasaklanıyordu! Hatta İbranice ve İncil'deki Yahudi olmayan Almanlarca sıkça verilen: Ruth, Judith, Esther veya Josef, Michael, Daniel, David ve Abraham gibi adlar, Yahudiler için öngörülen listede bulunmuyordu. Bunları yalnızca "Ariern" yurttaşlar taşıyabilirdi, üstelik Nazilerce pek de istenmeseler bile!

Yahudilere hangi adlar kalıyordu? Rahel, Moses ve genel olarak insanı yabancılaştıracak, alışılmışın dışındaki adlar: İsbo-seth, Briewe ve insanları dışlayıcı alay edici adlar: Saudik, Geilchen, ya da İncil'de olumsuzluk yüklenen adlar: Kral ve eşi Ahab ve Jezebel İncil'de en olumsuz gösterilen adlar. (Bk. Antisemitische Namenspolitik im Dritten Reich von Christof Rolker)

Tarihsel olarak bilindiği ve yukarıdaki örneklerden de görüldüğü gibi, ne yapılsa yapılsın bu ayrımcı tutum ve eylemlerden tümünden kurtuluş yoktur. Hatta buradan hareketle oluşan politikalar yıkımlarla sonuçlanmıştır.

Toplumsal algı, düşünce biçimi değişmeden, ya da Entegrasyon Fabrikası'na yabancı kökenli ham madde olarak girip, Alman kökenli ürün olarak çıkılması mucizesi sağlanmadan nasıl gerçekleşecek bu iş?! Bu mucize sağlanamayacaksa, ki çağdaş bilimin geldiği düzeyde öyle gözüküyor, ne yapılmalı? Toplumsal virüsle savaşım onun tümünden yok olmasını sağlamıyor. Kısa ve orta sürelerde kimi yasal, sosyal, ekonomik, eğitsel önlemler etkili olabilir, ancak uzun erimde bu açmazla karşı tüm demokratik direnme yol ve yöntemlerin değerlendirileceği toplumsal uğraşın bir yaşam biçimine dönüştürülmesi zorunludur.

Kurumsal Ayrımcılık

Oldenburg Carl von Ossietzky Üniversitesi Dr. Erol KARAYAZ

Göç kökenli genç insanlar için daha adil eğitim ve yaşam umudu sunmakta kararlıysak, her şeyden önce Federal Almanya'da bu grup için daha kötü eğitim şansının gerçek olduğunu kabul etmek zorundayız.

Burada kurumsal ayrımcılık mı, yoksa sadece bireysel ihtiyaçların ve yeteneklerin hatalı ele alış biçiminin mi söz konusu olduğu açıklığa kavuşturulacaktır.

Bilimsel tartışmaların önemli sorunlarından biri, göç kökenli genç insanların mağduriyet sorununa ilişkin anlamlı veri üretmek ve yorumlamaktır (bkz. Diefenbach 2004, s. 225/227). Fakat veri derlemeleri yapılırken çoklukla, Alman pasaportu olan birçok genç insanın sadece ikinci, üçüncü ve devamı kuşaktan beri burada bulunduğu ve ortama alışma sorunlarına karşı mücadele verdiği göz ardı ediliyor. Bu yüzden Almanya'daki göç kökenli nüfus konusunda açıklama yapılamamaktadır.*

Aşağıda, gelinen ülke ile istemsel eğitim başarısı arasında bağıntı kurarak Almanya'daki eğitim sisteminin yapısal eksiklikler sunulacak ve çözümlenecektir (bkz. s. 230). Bunların etkisi, göçmen çocuklar açısından etnik farklılaşma ve ev sahibi toplumdaki çocuklar açısından giderek artan homojenleşme eğilimlerinde ortaya çıkmaktadır. Bu toplumda eğitim başarısı ile ailenin kökeni arasında çok yakın ilişki vardır.

Ayrıca, önce kültürel eksiklikle açıklama teorisi ileri sürülmüş ve ardından bu teori eleştirilmiştir. "Kültürel kalıtım" nedeniyle "normal donanım" eksikliği kuramı kültürelleştirme eğilimiyle eleştirilmektedir. Bunun dışında Almanya'daki okul sisteminin göç kökenli ailelerin çocukların beklentilerini ne oranda karşıladığı sorusu bulunmaktadır. İkinci bir yaklaşım olarak insan sermayesi kuramı da buna dahildir.

Eğitim sisteminde, insan sermayesi, sosyal çevre tarafından çocuğun kişisel gelişmesi için yapılan her türlü yatırım anlaşılır (bkz. s. 233). Bu bağlamda, ebeveynlerinin yaşam koşullarının göç kökenli çocukların eksikliklerini geliştirdiği varsayılıyor. İnsan sermayesinin sağlanması için ana etken olan göç kökenli ebeveynlerin Alman eğitim sisteminde düşük değerli kabul edilen diplomaları ve eğitim düzeyi, buradaki eğileme göre olumsuz donanım olarak kabul edilir (bkz. s. 234).

Güncel tartışmalarda üçüncü yaklaşım olarak *kurumsal ayrımcılık* tahlil ediliyor. Bu yaklaşım, bizzat okulun göç kökenli öğrencilerin eğitim başarısı eksikliğine kurumsal ayrımcılık yoluyla katkıda bulunduğunu savunuyor.

Okul, çeşitlilik göstermeyen ve standartlaşmış süreçler geliştirdiğinden, hedef kitlenin özel ihtiyaçları kadar yetkinliklerine de uymamaktadır (s. 241). Burada "tekdipli okul" kavramı bir örnek oluşturmaktadır (bkz. Gogolin 1994, s. 24). Bu, göçmen çocuklarının ilkokuldan daha sonraki okula geçişlerindeki ayrımcılık sorunlarını ele alır ve öğretmenlerin interkültürel ve (dil farkındalığı açısından) dilsel yeterliliklerinin zayıf olduğunu belirtir (bkz. Gomolla 2011, s. 41; Gomolla/Radtke 2002/2007).

Kurumsal ayrımcılık konusuna paralel olarak Almanya'da yeni bir yaklaşım da gelişmiştir. Bu yeni yaklaşım, okul kurumuna ilişkin durumsal ve bağlamsal süreçleri güçlü biçimde öne çıkarır. Burada kastedilen *klişeleştirme (stereotype) tehdidine* ilişkin araştırmalardır. Leonie Herwartz-Emden, Verena Schurt ve Wiebke Waburg –Claude M. Steele'inki (1997) gibi Anglosakson dil bölgesindeki çalışmalara gönderme yaparak– şu varsayımı yapmaktadırlar: "Kişiler, olumsuz klişeye dayalı olarak değerlendirildikleri

bir durumda bulunurlarsa ve aynı klişeyi istemeyerek kendi davranışlarıyla onaylamaktan endişe duyarlarsa, tehdit duygusunu yaşarlar." (Emden/Schurt/Waburg 2010, s. 152) Açıkçası, burada, hem öğretmenin hem de sınıf arkadaşlarının alışlagelmiş klişe söylemlerine maruz kalındığı ve bu tür klişe tehdidinin sadece başarıyı değil, aynı zamanda motivasyonu da olumsuz etkilediği varsayılıyor.

Okulun eşitsiz eğitim fırsatlarını yeniden ürettiği ve buna karşı konulması gerektiği konusunda Diefenbach'a katılıyorum. Eğitim politikası, kurumsal davranış mantığının sonuçlarıyla çok daha yakından ilgilenmelidir. Buna ek olarak, öğretmenlerin sosyal farklılıklarla daha iyi başa çıkabilmeleri için –bu, aynı zamanda, klişe imge ve düşüncelerin öğrenciler arasındaki etkileşimdeki sonuçlarını görmek demektir– eğitilmiş ve yetiştirilmiş olması gerekir. Genel olarak okulların kültürlerarası açılımı arzu etmeye değerdir.

Diefenbach araştırmalar için mantıklı bir düşünce formüle etmiştir: Sadece göç kökenli öğrencilerle göç kökenli olmayan öğrencileri değil, aynı zamanda göç kökenli öğrencilerin eğitim başarısı olanlar ile düşük eğitim başarısı olanların da karşılaştırılmasını önermektedir (bkz. s. 243). Ama durumun daha karmaşık olduğunu, cinsiyeti ve toplumsal katmanları unutup: "Akademik aileden gelenler hızla *hauptschuleye* ayrılıyorlar." (Kreienbaum 2009, s. 29) "Kültürlerarası yetkinlik eksikliği ve meslek rolüne biçilen çağdışı görüş (...) okulun kaybedenleri üretmesine katkıda bulunuyor" (bkz. s. 32). Ortalamaya bakıldığında, göç kökenli çocuklar ve gençler bu "kaybedenler" içinde sayıldığı görülüyor. Üstelik eğitim sisteminde erkek çocuklar ve gençler kız çocuklarına kıyasla kısmen daha kötü durumdadırlar ve başka özellikleri hesaba katılmalıdır. Bu fark, göç kökenli olan ve olmayan çocuk ve gençlerde görülmektedir (bkz. Karayaz 2013). Elbette "tüm erkek çocukları kaybeden değildir, içlerinde daha iyi olanları da vardır" ve örneğin lisedeki başarılı öğrencilerin yarısı erkektir (bkz. s. 28).

"*Göç Kökenli Genç Erkekler: İnceleme Sonuçları ve Çeşitlilik Bilincine Dayanan Eğitimbilimine Katkısı*" (Karayaz 2013) araştırmasında göç kökenli olan ve olmayan gençlere, kendilerine ders veren öğretmenleri tarafından yeteri teşvik edilip edilmedikleri soruldu. (agy, s. 112, Tab. 8).

Genel olarak okulda, özel olarak eğitim personelinin empati kuran bir tutum sergileyip destekleyici eylemde bulunmalarının, dolaylı olarak öğrenme motivasyonunu etkilediğinin ve eğitim başarısına katkıda bulunduğunun haksız bir spekülasyon olduğunu düşünmüyorum. Yalnızca bu çerçevedeki koşulların yokluğunun öznel olarak hissedildiği yerde olumsuz sonuçlara yol açtığı bir gerçektir.

Tablo 8: Öğretmenlerin destek deneyimi (%)
Soru 4. 15: Bana ders veren öğretmenler tarafından desteklendiğimi düşünmüyorum.

Göç kökenli Destek-Deneyim	Rus/Polonya göç kökenli (n=219)	Türk göç kökenli (n=219)	Göç kökenli olmayan (n=218)
Hiç doğru değil	21,9	33,3	32,1
Kısmen doğru değil	26,5	25,1	39,4
Kısmen doğru	32,0	24,2	22,5
Oldukça doğru	11,9	11,0	4,1
Tamamen doğru	7,8	6,4	1,8

Yukardaki tablo, göç kökenli/göç kökenli olmayan gençlerin ve aynı zamanda göçmen gruplarının kendi aralarında belirgin farklılıklar olduğunu göstermektedir. Göç kökenli olmayan gençler özel olarak öğretmen desteğini olumlu karşılıyor. En az destek aldıklarını Rus ya da Polonyalı göç kökenli gençler ifade ediyor. Göç kökenli Türk gençleri mülakata katılan iki grup (göç kökenli olmayan gençler ve

Rus/Polonya göç kökenli gençler) arasında yer almaktadır. Onlar, bir taraftan göç kökenli olmayan gençler gibi derste öğretmenler tarafından yeterince destek almadıklarını reddediyorlar. Ama öte yandan Diğer taraftan Rus ya da Polonya göç kökenli gençler gibi, öğretmenler tarafından yeterince destek *almadıklarını* onaylıyorlar (bkz. s. 112).

Tablo 14: Okulda ya da çıraklık eğitiminde ayrımcılık (%)
Soru: 3. 17: Okulda ya da çıraklık eğitiminde kötü davranılması canını sıkı mı?

Göç kökenli Sıkıntı/ayrımcılık	Rus/Polonya göç kökenli (n=106)	Türk göç kökenli (n=100)	Göç kökenli olmayan (n=58)
Çok az	12,3	20,0	27,6
Hafif	19,8	20,0	36,2
Orta derecede	25,5	20,0	19,0
Şiddetli	17,9	25,0	10,3
Çok şiddetli	24,5	15,0	6,9

Tüm ayrımcılık yapılan alanların incelemelerine baktığımızda, bir taraftan göç kökenli gençler ve göç kökenli olmayan gençler arasındaki farkın çok büyük ve istatistiksel öneme sahip olduğu ilginçtir. Ama diğer taraftan Rus/Polonyalı göç kökenli gençlerin ve Türk göç kökenli gençlerin arasında istatistiksel farklılık bulunmadığını da gözlemlemekteyiz. Burada incelenen iki göçmen grubu aynı derecede ayrımcılığa maruz kaldıklarını hissediyorlar (s. 113).

Buradaki ayrımcılığı özetlersek:

- Göç kökenli gençlerin yarıya yakını, ankette soruşturulan ayrımcılık durumlarında, görüntüleri ya da geldikleri yere bağlı olarak diğer insanlar tarafından olumsuz düşüncelere maruz kaldıklarını belirtiyorlar;
- Bu durumu gençlerin %30 ıla %45'inin "şiddetli" ya da "çok şiddetli" bir sıkıntı hissiyle yaşadıkları;
- Bu deneyimi, göç kökenli gençlerin/genç reşitlerin göç kökeni *olmayan* ve normal olarak bu deneyime maruz *kalmayanlara* kıyasla ciddi bir farkla yaşadıkları;
- Okulun, maalesef, ayrımcılık dışı bir alan olmadığı, tersine, okul içinde ve okul dışında yaşanan ayrımcılıkla karşılaşanlar bunu önemli ölçüde sıkıntılı bir durum olarak görüyorlar;
- Türk gençler/genç reşitler ile Rus/Polonyalı gençler/genç reşitlerin benzer kapsamda ayrımcılık deneyimleri yaşadıkları ve bundan ötürü benzer şekilde sıkıntı duyuyorlar.

Bu araştırmada, çok belirgin bir biçimde göç kökenli gençlerin ve çocukların Alman eğitim sisteminde önemli ölçüde ayrımcılığa maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Yine bu araştırmaya göre, kurumsal ayrımcılık belli çevrelerin bir uydurması değildir, tersine, Federal Cumhuriyet'te yaşanan günlük bir gerçektir.

Kurumsal ayrımcılık –ki bu açıktır–, "zorunlu tutum" değil, bir "iktidarı ve iktidar yapısını" ayakta tutan bir tutumdur. Bu tutum göç kökenli öğrencilerin ayrımcılığa maruz kalmalarının nedenidir.

Bir yandan sanayi, zanaat ve bakıcılık sektörleri uzun süredir nitelikli işgücünün giderek azalmasından şikayetçidir, diğer yandan büyük kaynaklar "kullanılmıyor" ve kısmen de karşılıksız mali transferlerle devre dışı bırakılıyor. "Ebeveynlerin sosyal kökeni" etmeni Alman eğitim sisteminde hala baskın bir yere sahiptir.

Bize göre, "Bu durumu bu şekilde daha ne kadar sürdürebileceğiz?" sorusunun yanıtını ancak acil araştırmalar yapılarak verilebilir. Alman eğitim sisteminin bir grup genç insanı hemen hemen istisnasız bir şekilde münzevi konumuna düşürmesi kabul edilemez.

* Yazının kaynakçası *Die Gaste*'nin internet sayfasında yer almaktadır.
Çeviri: Die Gaste

* Heike Diefenbach'ın hiç aralıksız "göçmen çocukları ile (...) Alman çocuklarını" kıyaslama çalışması dikkat çekicidir (Diefenbach 2004, s. 229). Bugün "göçmen çocukları" çoğu kez aynı zamanda sözde "Alman" çocuklarıdır. Bu benim için *göç kökenli* kavramını kullanmam için önemli bir nedendir.

ABD'ndeki Dil Politikaları, İkιδilli Eğitim Programları ve Türk Toplumunu

Bahar OTCU-GRİLLMAN

ABD'ndeki Türk toplumuna hizmet verebilecek ikidilli programlar malesef bulunmamaktadır. Türkçe dersleri verilen özel okullar veya haftasonu yeralan toplum okulları olsa da, devlet okullarında Türkçe-İngilizce ikidilli programların olmayışı, Türkçe'nin bu ülkedeki devamlılığı için bir risk oluşturmaktadır. Bu nedenle Amerika'daki Türk toplumuna önemli görevler düşmektedir. ABD'ndeki çoğu başarılı ikidilli eğitim programlarının kurulup gelişmesi, öğrenci velilerinin çabası ve ikidilli eğitimi savunmaları sayesinde gerçekleşir.

"Amerika Birleşik Devletleri'nde dil eğitim ve öğretimiyle ilgili politikalar nedir?" sorusu dil uzmanları tarafından genelde eleştirel olarak "dil politikasının olmayışıdır!" (*No language policy!*) diye cevaplandırılır. Gerçekten de her yıl 1 milyondan fazla göçmen alan ve Türkçe dahil yüzlerce dili barındıran ABD'nin belirli bir dil politikası yoktur, eyaletlere göre çeşitli farklı uygulamalar görülür. Yabancı dil eğitiminde malesef ABD, Avrupa'nın çok gerisindedir. Sadece %15-20 Amerikalı bir yabancı dilde yeterliliğe sahipken, bu sayı Avrupa'lılar için %60 civarındadır. Pekçok dünya ülkesinin tersine ABD'nin anayasaca belirlenmiş bir resmi dili yoktur; o nedenle eğitimin sadece İngilizce olmasını istemek ve savunmak (Amerika tarihinde Sadece İngilizce "*English Only*" adlı hareketin savunduğu gibi) kanunen bile uygun değildir. Ülkede en çok konuşulan on dil sırasıyla İngilizce, İspanyolca, Çince, Tagalog, Fransızca, Vietnam, Alman, Kore ve Rus dilleriyle Arapça'dır.

Böylesi dil çeşitliliğine rağmen, Amerika'daki örgün eğitim sistemi İngilizce'ye ağırlık vermekte ve toplumun pekçok kesiminde bireylerin İngilizce bilmeleri beklenmektedir. Her eyaletin K-12 devlet okullarında göçmen öğrencilerin eğitimiyle ilgili çeşitli programlar ve kurallar mevcuttur. Özellikle göçmen öğrenciler veya anadili İngilizce olmayan öğrenciler bir İngilizce yeterlilik sınavına alınır, geçebilirlerse İngilizce örgün eğitim sistemine devam ederler. Geçemeyenler içinse birkaç program seçeneği vardır. Sözel ve sayısal bütün derslerin öğretildiği programlar şöyle özetlenebilir:

1. Geçişken İkιδilli Eğitim, erken çıkışlı (*Transitional Bilingual Education, early exit*): Eğitim 1 ile 3 yıl arasında sürer. Göçmen öğrenci eğitime anadilinde başlar, kısa zamanda İngilizce'ye geçiş yapıp anadilini bırakması öngörülür. Öğrenci bu program sonunda Jim Cummins'in BICS (*Basic Interactional Communication Skills*) diye adlandırıldığı kişilerarası temel bildirişimsel becerilerini geliştirir, ancak CALP (*Cognitive Academic Language Proficiency*) adını verdiği bilişsel akademik dil yeterliliklerini geliştiremez. Bu erken çıkışlı, yani 1-3 yıl arası süren, ikidilli eğitim programları ne yazık ki eksiltici ikidilliliğe yol açmaktadır (*subtractive bilingualism*) çünkü göçmen dili, öğrencinin İngilizce eğitime geçiş yapabilmesi için bir araç olarak kullanılır ve geçiş yapılabilecek seviyeye geldiğinde terkedilir. Öğrenci eğitimine tamamen İngilizce devam etmek için İngilizce yeterlilik sınavlarına girer; geçince İngilizce örgün eğitime devam eder. Yani anadilinde tekdilli iken bu eğitim programı sonunda İngilizce'de tekdilli duruma gelir.

2. Anadili Geliştirici ve Korumacı İkιδilli

Eğitim, geç çıkışlı (*Developmental and Maintenance Bilingual Education, late exit*): 5 ile 7 yıl sürer. Yukarıda açıklanan geçişken programlara kıyasla daha uzun sürdüğü için geç çıkışlı olarak adlandırılır. En çok bilinen türü Çift Yönlü-İkιδilde Yoğunlaştırılmış (*Two-Way-Dual Language Immersion*) programlarıdır. Hem İngilizce, hem de göçmen dilinin öğretildiği bu programlarda sınıflar yarı yarıya anadili İngilizce olan öğrenciler ile göçmen öğrencilerden oluşur. Eğitim dili, öğrencilerin seviyelerine göre yüzdelerle belirlenir. Örneğin, ilk yıllarında %60 İspanyolca, %40 İngilizce eğitimle başlayan bir sınıfta amaç, zamanla öğrencileri her iki dilin eşit düzeyde kullanıldığı dil seviyesine getirmektir. Öğrenciler 5-7 yıl gibi uzun süre İngilizce ve diğer dilde eğitim aldıkları için her iki dilde de kişilerarası temel bildirişimsel becerilerini ve bilişsel akademik dil yeterliliklerini geliştirirler. Dilbilimsel araştırmalar 5 veya 7 yıldan önce bilişsel akademik dil becerilerinin geliştirilemeyeceğini öngörmektedir; bu nedenle bu programlar göçmen nüfusun eğitimlerinde daha başarılı olmasını sağlamaktadır. Göçmen öğrencilere ikinci dil İngilizce'yi, anadili İngilizce olan öğrencilere de yabancı dil olarak diğer dili öğreten bu kapsamlı çift yönlü ikidilde yoğunlaştırılmış programlar, bir öncekinin aksine, ekleyici ikidilliliğin (*additive bilingualism*) oluşmasını sağlar. Öğrenci anadilinde veya İngilizce'de tekdilli iken bu eğitim programı sonunda her iki dile de hakim, ikidilli ve iki kültürlü duruma gelir.

3. İkιδil Dil Olarak İngilizce (ESL) dersleri: Yukarıda belirtilen, okulların durumuna ve öğrenci sayısına göre yöneticilerin kararıyla açılan ikidilli eğitim programlarının kapsamında, göçmen öğrencilere ikinci dil olarak İngilizce dil dersleri (ESL) de vardır. İlginçtir ki, göçmen öğrencinin anadilinde eğitime başlaması veya ikidilli eğitime devam etmesi belirli koşullar dışında eyaletlerce şart koşulmazken, İngilizce derslerine devamı zorunludur. İngilizce dersleri ikidilli eğitim programının dışında öğrencilere ek ders olarak verilebilir, örgün eğitim sınıflarındaki derslerini takviye edebilir.

ABD'ndeki Türk toplumuna hizmet verebilecek ikidilli programlar malesef bulunmamaktadır. Türkçe dersleri verilen özel okullar veya haftasonu yeralan toplum okulları olsa da, devlet okullarında Türkçe-İngilizce ikidilli programların olmayışı, Türkçe'nin bu ülkedeki devamlılığı için bir risk oluşturmaktadır. Bu nedenle Amerika'daki Türk toplumuna önemli görevler düşmektedir. ABD'ndeki çoğu başarılı ikidilli eğitim programlarının kurulup gelişmesi, öğrenci velilerinin çabası ve ikidilli eğitimi savunmaları sayesinde gerçekleşir. Örneğin son yıllarda Fransız konsolosluğunun girişimiyle New

York eyaleti devlet okullarında pek çok Fransızca-İngilizce çift-yönlü ikidilli yoğunlaştırılmış program açılmış ve açılmaya devam etmektedir. NY'un Fransız toplumundaki veliler öncelikle biraraya gelerek Fransız öğrenci sayısını belirlemişler, sonra çocuklarının Fransızca öğrenmesini isteyen Amerikalı aileleri bulup Amerikalı öğrenci sayısını eşitleyip buldukları semtteki okulun müdürlerinden yardım istemişlerdir. Okul müdürleri öğrenci sayısı dengelendikten sonra bu topluma Fransızca-İngilizce ikidilli program açılmasını kabul etmiş, ikidilli eğitim lisansı olan öğretmen ve ikidilli eğitim kitap ve araçları edinerek programı başlatmışlardır. Amaç anasınıfla başlayan çift yönlü ikidilde yoğunlaştırılmış bu eğitimi beşinci sınıfa, oradan da sekizinci sınıfa aktarmak ve öğrencilerde olabildiğince dengeli ikidilliliği ve iki kültürlülüğü sağlamaktır.

Gerçekten de yukarıda açıklanan çeşitli programlarda öğretmenlik yapmak isteyenler, İkιδilli Eğitim veya İkιδil Dil Olarak İngilizce öğretim lisansı alabilmek için, çalışacakları eyalette bir yüksek lisans programını tamamlamalı ve gerekli yeterlilik sınavını geçmelidir. Bu durum, Türk toplumunda benzer bir girişim olsa bile öğretmen sıkıntısı yaşanacağına işaret eder. Ne yazık ki sadece Türk dilini en iyi şekilde okuyup yazabilmek, bu tip programlarda öğretmenlik yapabilmek için yeterli değildir. Eyalet bazında geçerli lisans alabilmek ve yüksek lisans tamamlamak için geçirilecek 1-2 yıl, malesef ABD'ndeki Türk toplumunun eğitim sektöründe çalışmayı düşünmeyen üyelerinin kaybetmeyi göze almayacağı bir zaman dilimidir. Toplumda eğitim sektörüne ilginin arttırılması ve ikidilli eğitim olanaklarının velilere bildirilmesi önemli başlangıç noktaları olacaktır.

Yazımıza başta bahsettiğimiz, ABD'nin "varolmayan dil politikalarına" bir örnekle son verelim: Yasalarca belirlenmesine rağmen okul müdürleri, velilerin çabaları olmadan toplum araştırması yapmamakta ve ikidilli eğitim programı açmak için çaba göstermemektedirler. Toplumda genel olarak verilen imaj ikidilli eğitim programlarının çok pahalıya malolduğu şeklindedir. Ancak bu iddia doğru değildir. Devlet okullara İngilizce dersleri için daha kolay burs verip yardım yaptığı için, okullar ikidillilik yerine ikinci dil olarak İngilizce derslerine ağırlık vermektedirler. Eğer eyaletler ve yerel yöneticiler eğitim tüzüklerine bağlı kalsalardı, şu anda Amerika hem ikidilli eğitim, hem de yabancı dil bilen vatandaş sayısı açısından Avrupa'dan önde olabilirdi. Bu tip sorunlar nedeniyle eyaletler arasında bir uyuşma sağlanamamakta ve *Die Gaste*'nin 30. sayısında bahsettiğimiz gibi, Amerika dil eğitiminde dünyanın çok gerisinde kalmaktadır.

Almanların ve Fransızların Özgünlükleri

Münih Ludwig-Maximilians Üniversitesi PD Dr. Claire GANTET

Yaklaşık bir yıl önce "1945 sonrası Alman-Fransız Kültür İlişkileri Sözlüğü" yayınlandı.¹ 162 makale ve 320'in üzerinde sözcük ile Alman-Fransız kültür ilişkilerinin tarihi, algısı ve deneyimleri kapsamlı bir şekilde mercek altına alınıyor. Fransa'nın ya da Almanya'nın diğer komşu ülkeleri ile böyle bir karşılaştırmalı sözlüğü mevcut değildir. Bu da Alman-Fransız ilişkilerinin kendine özgü, az ya da çok çatışma yüklü bir yoğunluğu olduğu anlamına gelmektedir.

Günümüzdeki Fransız-Alman ilişkileri önemli ölçüde 22 Ocak 1963 tarihli Élysée Anlaşması'na göre şekillenmektedir. Bu anlaşma –o tarihte Federal Almanya Başbakanı Konrad Adenauer ve Fransa Cumhurbaşkanı Charles de Gaulle tarafından imzalanmıştır– Fransız-Alman diyalogunu Avrupa'nın bütünleşmesi için itici bir güç olarak tanımlamakta, hükümetleri dış, güvenlik, gençlik ve kültür politikalarının tüm önemli konularında karşılıklı olarak birbirleriyle danışmakla görevlendirmekte ve gençlik alanını Alman-Fransız işbirliğinin odak noktası olarak belirlemektedir. Daha sonra Alman-Fransız Gençlik Çalışmaları Kurumu (5 Temmuz 1963) kuruldu ve çok sayıda kardeş şehirler gibi kardeş okullar ve kardeş dernekler oluşturuldu. 1988 yılında Federal Almanya Başbakanı Helmut Kohl ve Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterrand tarafından Élysée Anlaşması'na savunma ilişkileri (Alman Fransız Savunma ve Güvenlik Kurulu) ve ekonomik, mali ve parasal politikaların koordinasyonu için yeni konseyler eklendi. 22 Ocak 2003 günü tam olarak Élysée Anlaşması'ndan 40 yıl sonra ilk Alman-Fransız Ortak Bakanlar Konseyi toplantısı gerçekleşti. Aynı zamanda 2003'te Almanya ve Fransa tarafından ortaklaşa finanse edilen, üçüncü dünya ülkelerindeki kültürel projeleri 25.000 Euro'ya kadar destekleyen Alman-Fransız Kültür Programları Fonu oluşturuldu. 2011 yılında kullanılabilir miktar 460.000 Euro'du. 2013'te iki ülkenin hükümet başkanları, Alman ve Fransızlar için çifte vatandaşlığı ve aynı zamanda aile ve medeni hukukun uyumlaştırılmasını hedefleyen bir mutabakat anlaşması yayınladı.

Bir diğer ifadeyle, 1963'e kadar ki sözde "Geleneksel Düşmanlık" –yani Fransız ve Alman hanedanları arasındaki egemenlik rekabetinin, 19. yüzyıldaki ulusallaşmanın itici desteği– 1963'ten sonra "Geleneksel Dostluk"a dönüşmüştür. Bu "Geleneksel Dostluk"un birçok görünmeyen yönleri ve engelleri vardır. Günlük politikada önemli farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin, Fransa, halen atom enerjisinin elektrik üretiminde kullanılması konusunda ısrar ederken, Almanya'da sadece "Enerji Dönüşümü"nü konuşmaktadır. Ekonomi ve bütçe politikaları sürekli tartışılmaktadır.² Dahası, yakın zamanda ilişkilerin askıya alınmasından söz edilmektedir. Komşu ülkenin dilini konuşan insanların sayısı gittikçe azalmakta, gençlik değişim dinamiklerinin ve aynı zamanda belirli toplumsal alanların düzenlemesindeki siyasi irade sözde kaybolmuştur (Şüphe durumunda Avrupa gösterilmektedir).³ Almanlar Fransızlara nasıl bakıyorlar? Ve tersi, Fransızlar Almanlara nasıl bakıyorlar?

ESKİ KLİŞELER...

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de, Almanya, mutfağı bira, lahana turşusu ve sosisten oluşan, genelde pahalı ve güçlü arabalar (Anahtar kelimeler Mercedes ve BMW) ve (darkafalı ve gülünç) bahçe cüceleriyle bağdaştırılır. Buna karşılık Fransa ise, öncelikle Paris ve Eyfel Kulesi (Sanki Paris'in dışında her yer çölden oluşuyormuş gibi), kırmızı şarap, peynir, baget ekmeği ve Bask beresiyle (burada eyalet

ortaya çıkmaktadır) ilişkilendirilir.

2013 Alman-Fransız Yılı çerçevesinde yapılan bir ankette "Almanların Fransızlar ve Fransa hakkında ne düşünüyor?" sorusuna Almanlar ağırlıklı olarak olumlu yanıt vermiştir.⁴ Almanların %83'ü Fransızları sempatik ve çok sempatik bulmuşlardır. Fransızları, hayatın tadını çıkarmasını bilen yaşam sanatçıları olarak görmektedirler (%93). Onlar "Fransa'da tanrı gibi yaşamak" (Fransızca eşanlamısı "vivre comme un coq en pâte" ["Horoz gibi yaşamak"] olan deyim) Almanya ile hiçbir bağlantısı yoktur) konusunda konuşmaktan hoşlanıyorlar. Bunun dışında, Fransızlar geleneksel (%93), içten (%81) ve nüktelidir/espilidir (%80). Fransa, zarif mutfağı ve iyi şaraplarıyla ilişkilendirilmekte ve Almanların %87'si Fransız mutfağının Alman mutfağını etkilediğini düşünmektedir. Resim sanatı (%75) ve moda'nın (%65) da büyük etkisi olmakla birlikte, müzik, edebiyat ve tiyatro daha az etkilemektedir. Fransız kadınları zarif ve kadınsı olarak kabul edilmekte ve Alman komşularına kıyasla daha baştan çıkarıcı olduğu düşünülmektedir. Fransa kısmen teknolojik üstünlüğe sahip bir ülke olarak algılanmaktadır. Bu noktada Almanların aklına TGV ve hava ve uzay teknolojisi gelmekte, fakat hiçbir durumda Fransız otomotiv ve çevre teknolojisi düşünülmemektedir.

Tüm bu olumlu manzaranın yanında olumsuz görüşler de vardır. Almanların neredeyse üçte biri Fransızları kibirli görüyor ve her iki kişiden biri de Fransızları güvenilir olarak görmüyor. Fransızların greve hazır durumda olmalarına ve kaotik çalışma yöntemlerine Almanlar yerinmektedir (Oysa Fransızlar açısından bu esneklik olarak önemsenmektedir). Söz konusu Fransız dilinin İngilizceden korunması olduğunda, Almanlar Fransızlara tebessüm ediyorlar. Almanlar "Computer" ve "Walkman" gibi kelimeleri kullanırken, Fransızlar yeni sözcüklerle bunları tanımlıyorlar: "Ordinateur" ve "Baladeur".

Buna karşılık olarak Fransızlar da, Almanları tutumlu, hantal, mizah ve hayal gücünden yoksun olarak görmektedir. Ancak disiplinli olmalarını, düzenliliklerini, temizlik ve dakiklik gibi organizasyon yeteneklerini ve çevreye olan duyarlılıklarını takdir ediyorlar. Almanya'nın kültür ve edebiyatına yönelik olarak anahtar kelime "Goethe" dışında hiçbir şey bilmiyorlar ya da neredeyse hiçbir şey bilmiyorlar.

... GERÇEKLER ...

Kuşkusuz böylesi stereotipler gerçeğin sadece yarısını tanımlar. Bira için: Almanya dünya ölçeğinde en büyük şarap ithalatçısı. Fransa'dan daha çok Almanya'da peynir üretilir. Araba satın almada ise, Almanlar Fransızlara göre daha az vatansverdir. Her iki ülke de aynı derecede atık üretiyor. Fransa'da grevler Almanya'ya göre daha sıklıkla yaşansa da Fransa'da sendikaya üye olanların sayısı Almanya'da kıyasla daha azdır. İş anlaşmazlığında, Almanya'da 2000-2007 yıllarında her 1.000 iş anlaşmazlığında yıllık işgünü kaybı sadece beş iken, Fransa'da 103 gündür.⁵ Fakat 2009 yılında Fransızlar 1.469 saat çalışırken, Almanlar 1.309 saat çalışmıştır. 2010'da Almanlar 7,5 hafta tatil yaparken, Fransızlar sadece 7 hafta dinlenebildiler.

... VE YENİ GÖRÜNÜMLER

Her ne kadar Almanların gözünde Fransa'nın görünümünü oldukça sabit kalmasına rağmen, Fransızların Almanlara bakışı köklü bir dönüşüm geçirdi. Fransa'daki son ekonomik krizler, Fransızların Almanya'yı modern ve eko-

nomik açıdan rasyonel bir ülke olarak görme oranını artırdı. Giderek artan oranda Fransız turistler Almanya'yı –geçmişte olduğu gibi (muhafazakar olarak tanımlanan) Bavarya'dan daha çok yeni Berlin metropolünü– ziyaret ediyor.

UMUT VEREN BİR ORTAKLIK MI?

Günümüzde Alman-Fransız dostluğu tehlikede mi? Euro krizine rağmen halen bu dostluk çok önemli olarak kabul ediliyor. Almanya ve Fransa birbiriyle ekonomik açıdan iç içedir: 400.000 işgücü ile Fransız şirketleri Almanya'da, 300.000 işgücü ile de Alman şirketleri Fransa'da işgücü piyasasını canlı tutmaktadır. Almanya, Fransa'nın en güçlü ticaret ortağıdır. Her yıl Almanya'dan 70 milyondan fazla insan bir günden fazla kalmak üzere Fransa'ya gitmektedir. Kültürel çerçevede 1991 yılında ulusötesi yayın yapan tek kamu televizyonu "Arte"⁶ kuruldu. "Arte" sert rekabet nedeniyle (daha yüksek yansıtılmıyorsa?) sadece düşük bir reyting (2011 yılında Fransa'da %1,7, Almanya'da %0,75) alabilmiştir.

Alman-Fransız dostluğunun "normalitesi", Élysée Anlaşması'ndan elli yıl sonra sıradanlık ve ihmal tehlikesi altındadır. 1945'ten sonra yeniden başlayan Alman-Fransız kültür ilişkilerinin başarısı, bu politikayı benimseyen sivil girişimlere borçludur. Alman-Fransız dostluğunun ilerlemesi için gereken özen de sivil topluma bağlı olacaktır: Ortaklıklara (şu anda 2.200 şehir ve bölge ortaklığı korunmaktadır) ve özellikle gençlere. Almancanın Fransız okullarındaki öğretimi kaygı verici bir durum yaratsa da (Almanca sadece %22'lik bir oranla, İspanyolca ve daha çok İngilizceden sonra üçüncü sırada yer alıyor), bu duruma karşın örgün ve yüksek eğitim gören öğrenciler daha hareketli hale gelmiştir. Alman-Fransız Gençlik Çalışmaları Kurumu her yıl Almancayı yabancı dil olarak seçmiş olan 200.000'in üzerinde öğrenciyi Almanya ve Fransa arasındaki değişim projeleri kapsamında destekliyor. 8.000'in üzerinde Alman öğrenci Fransa'da ve 6.000'in üzerinde Fransız öğrenci Almanya'da yüksek öğrenim görmektedir. Alman-Fransız Yüksekokulu/Üniversitesi'nden her yıl 1.000'in üzerinde öğrenci çifte diploma "franco-allemande" ile mezun oluyor ve mezun olanların %66'sı üç aydan az bir sürede bir iş bulabiliyor.

Kaynakça:

¹ Nicole Colin, Corine Defrance, Ulrich Pfeil, Joachim Umlauf (hrsg.), Lexikon der deutsch-französischen Kulturbeziehungen nach 1945, Tübingen, Narr Verlag, 2013 (Editions l'endemain, 28).

² Bundeszentrale für politische Bildung, Deutsch-französische Beziehungen <http://www.bpb.de/internationales/europa/frankreich/152428/deutsch-franzoesische-beziehungen>

³ Stefan Martens, in Verbindung mit Julien Thorel (hrsg.), Les relations franco-allemandes. Bilan et perspectives à l'occasion du 50e anniversaire du traité de l'Élysée, Sondernummer der Zeitschrift Allemagne d'aujourd'hui, 201 (2012).

⁴ Umfrage im Rahmen des Deutsch-Französischen Jahres 2013 zur 50-Jahre-Feier der Unterzeichnung des Élysée-Vertrags <http://www.elysee50.de/Klischees-uber-Franzosen-Deutsche,6773.html>. Sämtliche angeführte Zahlen stammen aus dieser Umfrage und deren Kommentierung.

⁵ Erfassung und Entwicklung von Streiks in OECG-Ländern: www.iwkoeln.de/_storage/asset/58118/storage/.../trends01_09_7.pdf

⁶ Die Eigenschreibweise ist ARTE, eine Abkürzung für Association Relative à la Télévision Européenne (deutsch: „Zusammenschluss bezüglich des europäischen Fernsehens“). Vgl. „Europäisches Fernsehen mit höchstem Anspruch“, Bericht von Deutschlandradio Kultur vom 30.05.2012, http://www.deutschlandradiokultur.de/europaeisches-fernsehen-mit-hoehstem-anspruch.954.de.html?dram:article_id=207342

Dört büyük imparatorluğu (Rusya, Almanya, Avusturya-Macaristan ve Osmanlı) tarihe gömen, 949 milyon nüfusa sahip 22 ülkenin 68 milyon askerinin savaştığı, 9.911.000 askerinin yaşamını yitirdiği, 7.750.000 askerinin kaybolduğu ya da tutsak edildiği "Büyük Savaş", I. Dünya Savaşı, "Büyük Güçlerin" (İngiltere, Rusya, Fransa ve Almanya'nın) dünyayı yeniden bölüşmek için başlatmaları savaş olmuştur.

I. Dünya Savaşı, resmen Temmuz 1914'de Alman İmparatorluğu ile ittifak içinde olan Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun 28 Temmuz 1914'te Belgrad'ı bombalamasıyla başlamıştır. Ancak savaşın gerçek nedeni, eski sömürge imparatorluğu olan, bu yolla dünya pazarlarını kontrol altında tutan İngiltere (ve Fransa) karşısında yeni gelişen ve büyüyen, bu nedenle yeni pazarlara ihtiyaç duyan Alman İmparatorluğu'nun dünyanın yeniden bölüşülmesini talep etmesidir. Dünya pazarları için İngiltere ile Almanya arasındaki kıyasıya süren ekonomik rekabet 1914 yılında askeri plana yansımıştır.

Savaşta, bir tarafta Britanya Krallığı, Fransa Cumhuriyeti ve Çarlık Rusyası'nın oluşturduğu *Üçlü İtilaf* devletleri, diğer tarafta ise Alman İmparatorluğu, Avus-

turya-Macaristan İmparatorluğu ve Osmanlı İmparatorluğu'nun oluşturduğu *Üçlü İttifak* devletleri yer almıştır.

I. Dünya Savaşı neredeyse tüm insanları doğrudan ya da dolaylı bir şekilde etkileyen ilk topyekün savaştır. İlklerin savaşta ilk kez savaş alanlarında tanklar, denizaltılar ve uçaklar kullanıldı ve kimyasal saldırılar yapıldı. Siviller ilk kez savaşın asli bir unsuru haline geldi. Bilhassa kadınlar, erkeklerin yokluğunda hem onlara cephe gerisinden destek vererek hem de üretimi sırtlanarak önemli bir rol oynamıştır. Ancak savaş sonuçlandığında altı milyondan fazla sivil yaşamını kaybetmiştir.

GARP CEPHESİ

Savaşın en kanlı ve en anlamsız sahnesi, Almanya'nın Fransa'ya saldırmasıyla başlayan, 3 Ağustos 1914-11 Kasım 1918 arasında, dört yıl, üç ay ve bir hafta süren "Garp Cephesi"nde gerçekleşmiştir. Dört yıl boyunca "Garp Cephesi"nde İngiliz, Fransız, Amerikan ve onların sömürge-lerden gelen askerleri ile Alman askerleri kıyasıya savaşmışlar, ancak her iki tarafta değerinin üzerinde hiçbir üstünlüğe sahip olamamıştır. "Garp Cephesi"nde İngiltere ve müttefikleri 3 milyon altı yüz bin askerini kaybederken, Almanya'nın kaybı 3 milyon 400 bin olmuştur. Sadece 1916 yılında on ay süren Verdun muharebesinde, toplam 2 milyon 400 bin asker savaşmış, 377.000 Fransız ve 337.000 Alman olmak üzere 714.000 asker yaşamını yitirmiştir. Tüm bu kayıplara rağmen taraflar muharebe öncesindeki mevzilerinin ötesine geçememiştir.

ŞARK CEPHESİ/ÇANAKALE

Osmanlı ordusu ile İtilaf orduları arasındaki doğrudan savaş, 10 ay süren (18 Mart 1915-9 Ocak 1916) Çanakkale'de gerçekleşmiştir. 315 bin Osmanlı ordusuna karşı 560 bin kişilik İtilaf ordusu, İstanbul'u ele geçirmek ve Çarlık Rusyası

ile bağlantı kurmak için Çanakkale Boğazı'nı geçmeye çalıştılar. 18 Martta gerçekleşen deniz hareketinin başarısız olması üzerine, 24 Nisan şafak vakti Gelibolu'ya çıkarma yapıldı. Osmanlı Ordusu'nu Alman Liman von Sanders yönetirken, İtilaf ordularının en büyük savaş gücü Avustralyalı askerlerdi. 9 ay süren kara hareketinde 57 bin Osmanlı askeri ve 44 bin İtilaf orduları askeri yaşamını yitirdi.

SONUÇ

Dünyanın yeniden bölüşülmesi uğruna başlayan ve süren savaşta yüz milyonlarca insan yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalmış ve açlık-sefalet içinde oradan oraya sürüklenmişlerdir. Savaşın uzaması halk kitlelerinin yaşamını daha da zorlaştırmaktan başka bir sonuç vermemiştir. Bu zor koşullar altında Rus işçileri Şubat 1917'de Çarlığa karşı ayaklanarak iktidarı ele geçirdiler. Şubat Devrimi'nin ardından gelen Ekim 1917 Devrimi'yle birlikte Rusya savaştan çekildi.

Rusya devrimi ve Rusya'nın savaştan çekilmesi güçler dengesini değiştirmişse de, uzayan savaşta her iki tarafta büyük güç kaybına uğradıklarından değişiklik savaşın rotasında etkili olmamışsa da, savaşın acılarını çeken ülkelerdeki halkın Rusya örneğini izlemesinden korkan "Büyük Güçler", özellikle de iç savaşla yüz yüze olan Almanya 11 Kasım 1918'de Rethondes Ateşkes Antlaşması'nı imzalayarak I. Dünya Savaşı'nı resmen sona erdirmişlerdir.

I. Dünya Savaşının en önemli sonucu, dört büyük imparatorluğun, Alman İmparatorluğu, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Rusya İmparatorluğu ve Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihten silinmesi ve böylece "İmparatorluk Çağı"nın sona ermesidir. Diğer önemli bir sonucu ise, Rusya'daki Ekim 1917 Devrimi'yle birlikte sömürgeci güçlerin dışında ikinci bir dünyanın ortaya çıkmasıdır.

İtilaf Devletleri	
Fransa Cumhuriyeti	8.660.000
Rusya İmparatorluğu	12.000.000
Birleşik Krallık	8.841.541
İtalyan Krallığı	5.093.140
ABD	4.743.826
Romanya Krallığı	1.234.000
Japonya İmparatorluğu	800.000
Sırbistan Krallığı	707.343
Belçika Krallığı	380.000
Yunanistan Krallığı	250.000
Portekiz	200.000
Karadağ Krallığı	50.000
Toplam Asker Sayısı:	42.959.850
Hayatını Kaybeden Asker:	5.525.000
Yaralı Asker:	12.831.500
Kayıp Asker:	4.121.000
Toplam	22.477.500

İttifak Devletleri	
Alman İmparatorluğu	13.250.000
Avusturya-Macaristan İmp.	7.800.000
Osmanlı İmparatorluğu	2.998.321
Bulgaristan Krallığı	1.200.000
Toplam Asker Sayısı:	25.248.321
Hayatını Kaybeden Asker:	4.386.000
Yaralı Asker:	8.388.000
Kayıp Asker:	3.629.000
Toplam	16.403.000

Propaganda Afşileri

Militarizm Karşıtı Bir Yazar

Erich Maria Remarque

Ahmet ARPAD

Bundan 85 yıl önce, 31 Ocak 1929 tarihinde Berlinli Ullstein şirketler grubunun Propylaen Yayınevi'nde ilk kez basılan "Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok" romanının 20. yüzyılın en başarılı eseri olacağını o günlerde ne yazarı Erich Maria Remarque, ne de yayıncı düşündü bile geçirebiliyordu. 1930 yılında Amerika'da beyazperdeye uyarlanmış, elli dile çevrilmiş, yirmi milyon baskı yapmış olan bu roman geçen yüzyılın ilk ve en başarılı savaş karşıtı eseridir. Remarque Ullstein'dan önce elinde müsveddeler kapı kapı gezmiş, ilk romanını basacak bir yayınevi aramıştı!

"Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok" ilk altı ayda yarım milyon satar. Piyasaya verilmesinden on iki ay sonra tirajı bir milyona ulaşır. Remarque bu eseriyle Birinci Dünya Savaşı'nın yaralarını on yıl sonra bile bir türlü saramamış Weimar Cumhuriyeti insanlarını yüreğinden vurmuştu. Okurları savaşla tramva geçirmiş, ruhsal dengesini yitirmiş, çökmüş bireylerdi. Remarque da onlardan biriydi. 19 yaşında cepheye sürülmüş, ağır yaralı olarak bir yılını askeri hastanelerin koşullarında geçirmişti. "Ben bu eserimle şikayet etmekten çok, savaşta bir neslin yitirilmiş olduğuna toplumun dikkatini çekmek istiyorum..." diyen Remarque'in anlattıkları gerçektir, kendinin ve cephe arkadaşlarının yaşadıklarına dayanır. Carl Zuckmayer: "Bu roman Bilinmeyen Asker'e dikilmiş bir anıttır," der. "Remarque'in eseri yaşamlarını yitirmiş yüz binlerce genç askerin kalıtıdır... Onu milyonlar okuyacaktır." 20. yüzyılın ilk yarısında toplumsal eleştiri içeren romanlarıyla ünlenen yazar Leonhard Frank'ın şu sözleri de önemlidir: "Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok gibi bir eser ancak yüzyılda bir yazılır!"

Ancak 1933'de Almanya'da yönetime el koyan Naziler halkın bu gibi aydınlatıcı romanları okumasına karşıydı. 10 Mayıs 1933 günü Berlin Üniversitesi önündeki alanda Nazilerin ateşe attığı binlerce kitap arasında Remarque'in, "Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok" ve "Dönüş Yolu" romanları da vardı. Remarque Alman vatandaşlığında çıkarıldı. 1933'lerin kahverengi gömlekli iktidarı onu ve romanlarını kendilerine engel görmeye başlamıştı. Çünkü genç yaşta ünlenen yazar, yüzyıllardır Cermen efsaneleri ve masalımsı yiğitlik örnekleriyle yetiştirilmiş sıradan Alman halkına savaşın yersizliğini, kötülüklerini herkesin anlayacağı apaçık gerçekler olarak haykırıyordu. Eserlerine edebiyatçılar ve büyük tenkitçiler dudak bükseler de, insanlar Remarque'i okuyor ve savaşın ne olduğunu, savaştan kimlerin yararlandığını anlamaya başlıyordu.

Remarque ülkesini terk etti ve otuz yıla yakın bir süre de Almanya'ya dönmedi. İtalyan İsviçresi'nin Laggo Maggiore kıyısındaki Porto Ronco'da 1929 yılında satın al-

mış olduğu villasına yerleşti. Üçüncü romanı, "Hayat Kıvılcımı" 1938'de Hollanda'da basıldı. İkinci Dünya Savaşı yıllarında Amerika'ya yerleşti ve Avrupa'ya tekrar barış gelene kadar da orada kaldı. 1947'de Birleşik Amerika Devletleri yurttaşı oldu. Dördüncü romanı "İnsanları Seveceksin" 1941'de İsveç'te yayımlandı. Savaş nedeniyle on binlerce insan Almanya'dan ayrılmak zorunda kalmıştı. Çoğu tüm varını yoğunu, çocuğunu, hayat arkadaşını geride bırakmıştı. "İnsanları Seveceksin" romanı o insanların yürekler acısı durumlarını yepyeni bir Remarque anlatımı ve roman tekniği ile ele alır.

22 Haziran 1898 günü Almanya'nın Osnabrück kentinde doğdu. Babası Peter Remark bir basımevi ustasıydı. Osnabrück arşivlerindeki nüfus kayıtlarına göre aile 17. yüzyılda Fransa'da büyük ihtilal sırasında katoliklere yapılan baskılar nedeniyle Almanya'ya göç etmişti. Önceleri, "Remarque" diye yazdıkları soyadlarını Almanca-laştırmışlardı. Erich Remark'ın Elfriede ve Erna adında iki kız kardeşi vardı. 1903 doğumlu Elfriede 1943'de Nazilerce politika suçlusu diye tutuklanıp, idam edilmiştir. Erich ilkokuldan sonra Katolik papaz-öğretmen okuluna verildi. Zeki ve yetenekliydi. Anlatılanı hemen kavrayan Erich sınıfının en iyi öğrencileri arasındaydı. Çok iyi piyano ve org çalıyor, Knut Hamsun, Jack London, R.M. Rilke, Franz Werfel, Schopenhauer, Nietzsche, Balzac, Romain Rolland, Flaubert, Stendal, Marcel Proust'un eserlerini okuyordu. 1916 yılında askere alındı. O günlerde tüm arkadaşları da savaşa yollanmıştı. 1917'de cephede tel döşerken ağır yaralandı. Savaşın bitimiyle Remark yeniden okul sıralarına döndü. Yakın arkadaşlarından Josef Witt o günlerin Remark'ından şöyle söz eder: "Katıldığımız kurslarda sık sık nutuk atardı. O günlere göre aşırı şeylerden söz ederdi. Fakat öne sürdükleri içinde yaşadığımız ortamda ileri düşünceler olduğu için öğretmenlerimiz bile onu ilgiyle dinlerdi. Yirmi yaşına göre çok şık da giyinirdi. Panama şapkası ve güzel köpeğiyle dolaşırken tüm gözler ona çevrilirdi. 'Hayatta ilerlemek istiyorsan dış görünüşüne büyük önem vermelisin!' demişti bana bir gün."

Erich Remark'ın genel kültürünü genişletmeye karşı sonsuz bir eğilimi vardı. Çok okuyor, yüksek okulda konferanslara gidiyor, ilginç tiyatro oyunlarını senfoni ve oda müziği konserlerini kaçırmıyordu. 1919 Haziran'ında okulu bitirdi ve öğretmen diplomasını aldı. Hemen göreve başladı. Ancak öğretmen Remark altı ay sonra Osnabrück makamlarına jurnal edildi. Kızıl ayaklanmalara katıldığı ileri sürülüyordu. Kurulan komisyon Remark'ın başka bir okulda göreve yollanmasına karar verdi. Fakat orada da, okul işlerine karışmaya kalkan bir pa-

pazla takıştı. 1920'nin Aralık ayında öğretmenlikten istifa etti. Çeşitli işler yaptı. Elinde çanta, kumaş satmayı denedi. Sonra bir mezar taşçısının yanına girdi. Hatta bir ara bir akıl hastanesinde org çalıp para kazandı. Geçim sıkıntısı yakasını bırakmıyordu. 1922'de büyük bir lastik fabrikasının reklam ve yayın işleri görevine getirilmesiyle rahatladı. Oldukça iyi para kazanıyor, geziyor, değişik çevrelerle ve insanlarla çalışıyor, edebiyat çalışmalarına da zaman ayırılabiliyordu. Hannover'e taşındı. Yaşamında yeni bir adım atarken Erich Remark adını bıraktı, Erich Maria Remarque oldu.

Erich Maria Remarque 1939'da Birleşik Amerika'ya gittikten sonra yarattıklarıyla "Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok"u aşmasını başarmıştır. Hemingway'in etkisinde kalarak, roman yazarlığı tekniğini geliştirmiştir. Ancak o edebiyat tarihçileri ve büyük okur yığınları için her zaman "Batı Cephesi..."nin yazarı olarak kalmıştır. İlginçtir, Alman edebiyat çevreleri Remarque'in romanlarına çoğu kez mesafeli durmuş, hatta onları küçümsemişlerdir. Onu büyük bir Alman edebiyatçısı olarak övenler daha çok yabancı edebiyat eleştirmenleridir. Ünlü yazarın: "Ülkemiz yazarları eserlerinde bir düşün uğrunda açıkça yan tutabilmek için gerekli süreklilikten yoksunlar" sözleri üzerinde durulması gereken bir görüştür. "Okurların, basının ya da iş başındakilerin hoşuna gitmemekten, sevilmemekten korkuyorlar. Bundan yanlış bir tutum olamaz..." görüşünü ileri süren ünlü yazar ilerde savaş sonrası Almanyası'ndan şöyle söz etmiştir: "Kaygılıyım. Eski Nazi ruhuna şurada burada tek tük de olsa rastlanıyor. Uyanık olmak, dikkatle izlemek gerekiyor..." Remarque'a göre genç neslin de ana babalarının bir zamanlar ne suçlar işlediğini çok iyi öğrenmesi gerekir. "Bugün ülkede iktisat, politika ve hukuk alanlarında önemli yerlerde eski Nazilerin görev almasına da aklım ermiyor, beni rahatsız ediyor. Eski pislikler örtmekle yok edilmez..."

Remarque'in amacı küçük insanın militaristlerin gerçek yüzünü görmesi ve ba-

rışın kutsallığını kavramasıdır. O savaşa karşı sadece kalemiyle savaştı, militarizmi hep eleştirdi, çıkarları adına kimi politikacıların sinsi planlarla insanları boğazlamasını bütün yürekliliğiyle yedi. Remarque'a göre insanlar arasında gerçek barış, savaşların her çeşidinin kötülenmesi. Savaşın insanlık için en büyük yüzkarası olduğunun

yığınlara anlatılmasıyla gerçekleşebilir. Remarque sorumluluğunu bilen bir yazar olarak bu görevini hep yerine getirdi. Savaşa karşı savaş açmış dünya yazarları arasında onun hâlâ ayrı bir yeri vardır...

Remarque'ın, I. Dünya Savaşı'ndaki bir grup asker hikâyesini on dokuz yaşındaki bir çocuğun gözünden anlattığı "Batı Cep-

hesinde Yeni Bir Şey Yok", yayımlandığı günden bu yana, devamı niteliğinde olan *Dönüş Yolu*'yla birlikte tüm dünyada büyük ilgi görmeye devam etmekte. Canlı çarpışma sahnelerinin yanısıra savaşın gereksizliğinin vurgulandığı cephe arkası bölümleriyle de okuru içine hapseden roman, Yaşar Kemal'in sözleriyle "bugün de tap-taze, bugün de her okuyucusu tarafından yeniden yeniden yaratılarak uyarıyor, direnme gücü veriyor."

Savaşın dehşetini, beraberinde getirdiği yıkımı, insanoğlunu birbirine nasıl yabancılaştırdığını birinci ağızdan, çarpıcı bir şekilde dile getiren Remarque, savaşla ilgili bildiğimizi sandığımız gerçekleri sorgulamamızı sağlarken, edebiyatın ne kadar güçlü ve ölümsüz bir kaynak olabileceğini de bir kez daha kanıtlar. Erich Maria Remarque ünlü eseri '*Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok*' üzerine şöyle der: "O çağın bir belgesidir... İzlenimlerimden ortaya çıkmış, tecrübelerimle biçimlenmiş kişisel bir sorumluluk belgesi..."

Remarque, çağdaş Alman edebiyatının en son okunan, en çok övülen ve en çok hırpalanan yazardır. Romanları hem

pek çok okunmuş, hem de sık sık yasaklanmıştır. 1933-1945 arasında Almanya ve İtalya'da, 1949-1953 arasında Sovyetler Birliği'nde ve tüm sosyalist ülkelerde. Remarque, günümüz Alman romanı üzerine görüşünü açıklarken: "Alman yazarları eserlerinde bir düşün uğrunda açıkça yan tutabilmek için gerekli yüreklilikten yoksunlar" demiştir. "Bundan yanlış bir tutum olmaz..."

Remarque çok sevilmesini gereken bir yazardır! Savaşa karşı sadece kalemiyle ömrü boyunca savaştığı, militarizmin her biçimini eleştirdiği, şu ya da bu çıkarıcılar adına kimi politikacıların sinsî planlarla insanların insanları boğazlamasını bütün yürekliliğiyle yediği için. Çünkü insanlar arasında gerçekten barış, savaşların her çeşidinin kötülenmesi, savaşın insanlık için en büyük yüzkarası olduğunun yığınlara anlatılmasıyla gerçekleşebilir. Remarque, sorumluluğunu bilen namuslu bir yazar olarak bunu kırk yılı aşkın bir süre yaptı. Savaşa karşı savaş açmış dünya yazarları arasında Erich Maria Remarque'ın ayrı bir yeri vardır. Yazar romanlarında savaşı gerçek yüzüyle anlatır. Yalın, süslemesiz bir anlatımla. Okul

sıralarından koparılıp cepheye, korkunç ölümlere itilmiş gencecik insanlar, ilk anların sersemliğinden kısa sürede kurtulunca, acı gerçekleri görürler. Yurt sevgisi, milliyetçilik sözlerinin abartmasıyla kısa sürede toparlanırlar, nasıl da aldatılmış olduklarını kavrarlar. Cepheden canını kurtarmış genç askerlerin savaş sonrası durumları daha da acıdır.

1970 yılının Eylül ayında İsviçre'de bir hastanede öldüğünde yetmiş iki yaşındaydı. Arkasında on bir roman, bir tiyatro oyunu ve 20. yüzyıl Alman edebiyatında hiç bir yazarın ulaşamadığı büyük bir ün bırakarak... Eserleri ile kanlı savaşlardan geçen çirkin politikacılara seslenir, militaristlerin gerçek yüzünü ve barışın kutsallığını insanlar kavrasın, barış dolu bir dünya gerçekleşsin ister. Milliyetçilik yutturmacasıyla maskelenmiş Alman faşizminin içyüzünü Erich Maria Remarque romanlarında bütün çirkinliği ile gözler önüne serer. Savaş sonrası eleştirmenlerinin "**Barış Savaşçısı**" dediği ünlü yazar tüm eserlerinde militarizmi yerer...

Türkçe Yazım Kuralları Düzeltilme İşareti

Dr. phil. Esin İLERİ-ECER

Bu sayıda Türkçe yanlışları yerine, Türkçe yazım kurallarından "düzeltilme işareti" üzerinde durmak istiyorum; çünkü Türkçede hemen hemen en çok yapılan yanlışlar bu yazım kuralının pek iyi bilinmemesine bağlıdır, denilebilir. Düzeltilme işaretinin kullanılması gereken yerler şunlardır.

1. Yazılışları bir, anlamları ve okunuşları ayrı olan kelimeleri ayırt etmek için, okunuşları uzun olan ünlülerin üzerine konur.

Örnekler:

adet (sayı) ⇔ *âdet* (geleneğe, alışkanlık);
ama (fakat) ⇔ *âmâ* (kör);
aşık (eklem kemiği) ⇔ *âşık* (vurgun, tutkun);
hal (pazar yeri) ⇔ *hâl* (durum, vaziyet);
hala (babanın kız kardeşi) ⇔ *hâlâ* (şimdiye kadar) vb.

2. Arapça ve Farsçadan dilimize girmiş olan bir takım kelime ve özel adlarda bulunan ince "g" / "k" / "l" ünsüzlerinden sonra gelen *a* ve *u* ünlülerinin üzerine konur.

Örnekler:

dergâh, *gâvur*, *tezgâh*, *yadigâr*, *Nigâr*;
dükkân, *hikâye*, *kâfir*, *kâğıt*, *Hakkârî*, *Kâzım*, *mekân*;
mahkûm, *mezkûr*, *sükûn*, *sükût*;
Halûk, *Lâle*, *Nalân*; *Elâziğ*, *Lâpseki*, *Selânik* vb.

3. Nispet ekinin belirtme durumu ile iyelik ekinin karışmasını önlemek için kullanılır.

Örnekler:

Türk askeri ⇔ *askerî okul*,
İslam dini ⇔ *dinî bilgiler*,
fizik ilmi ⇔ *ilmî tartışmalar*,
Atatürk'ün resmi ⇔ *resmî kuruluşlar* vb.

Nispet eki alan kelimelere Türkçe ekler getirildiğinde de düzeltilme işareti olduğu gibi kalır: *millileştirmek*, *millîlik*; *resmileştirmek*, *resmîlik* vb.

UYARI: *Katil* < *katl* (= öldürme) ve *kadir* < *kadr* (= değer) kelimeleri de düzeltilme işareti ile yazılmalıdır; çünkü bu kelimelerdeki "a" ünlüsü uzun okunur: *ka:til* (= öldüren) ve *ka:dir* (= güçlü). Bu kelimeler *kâtîl* ve *kâdir* olarak yazılmayınca, yanlış okunmaktadır.

Türkçe Öğretmede ve Öğrenmede Bir Kolaylık

Hasan ÇAKIR

Bilindiği gibi Türkçe eklemeli bir dil. Türkçede sözcük üretimi ve çekim eklerle yapılır. Az sayıda birkaç ek dışında bütün ekler, ünlü uyumu (*Vokalharmonie*), ünsüz uyumu kurallarına göre, kökle bitişir ve benzeşir. Ana dili Türkçe olmayanlara Türkçe öğrenenler bilir: Türkçe öğrenenlerin karşılaştıkları ilk zorluk, ekleri, ünlü uyumu kurallarına göre, köke bitişirme ve benzeştirme (*vokalisches Angleichung des Suffixes*) oluyor. Bu iş geleneksel kitaplardakinden farklı bir şekilde şöyle yalınlaştırılabilir kolaylaştırılabilir: Dar ünlü ekler küçük ünlü uyumuna (*kleine Vokalharmonie*) ve geniş ünlü ekler büyük ünlü uyumuna (*große Vokalharmonie*) göre bitişir ve benzeşir.

Küçük ünlü uyumu

Kökün son ünlüsü	Ekin ünlüsü
e i ö ü	e
a i o u	a

Büyük ünlü uyumu

Kökün son ünlüsü	Ekin ünlüsü
e i	i
ö ü	ü
a i	ı
o u	u

Örneğin, çoğul ekleri **-ler** ve **-lar**, küçük ünlü uyumuna göre bitişir. Öğrenci, kökün son ünlüsüne göre bunlardan birini seçecek ve ekleyecektir.

ev	evler
ağaç	ağaçlar

Görülen geçmiş zaman ekleri: -di, -dü, -dı ve -du, büyük ünlü uyumuna göre bitişir. Bu kez öğrenci, kökün son ünlüsüne göre bu dört ekten birini; ünsüz uyumu gerektiren durumlarda ise sekiz ekten birini seçmek zorunda: -di, -dü, -dı, -du, -ti, -tü, -tı, -tu.

Ünlü uyumu şöyle yalınlaştırılıp ko-

laylaştırılabilir:

Ekler ünlüleri bakımından iki gruba ayrılır: 1. Geniş ünlü (e, a) ekler; 2. Dar ünlü (i, ı, u, ü) ekler

Bu ayrıma göre, geniş ünlü ekler **e** ile, dar ünlü ekler **i** ile gösterilebilir.

Örneğin, -ler, -lar için **-ler** eki; -di, -dı, -du, -dü, -tı, -tu, -tü için **-di** eki verilebilir.

Ünlü uyumu şemaları, bu **e**'li ve **i**'li ekler gruplandırmasına göre yapılabilir:

e'li eklerde ünlü uyumu

Kökün son ünlüsü	Ekin ünlüsü
e i ö ü	e
a i o u	a

i'li eklerde ünlü uyumu

Kökün son ünlüsü	Ekin ünlüsü
e i	i
ö ü	ü
a i	ı
o u	u

Açıktır ki ekleri böyle **e**'li ve **i**'li iki ana gruba ayırmak, bitişme ve benzeşmeyi bu gruplara göre şemalaştırmak, Türkçe öğretmeyi ve öğrenmeyi temelde kolaylaştırabilir,

- Ekleri işlevleriyle birlikte bir sözcük gibi kolayca bellemeyi, örneğin: çoğul eki **-ler**, geçmiş zaman eki **-di**,

- Bellenen her eki, şemaların yardımıyla kolayca kullanabilmeyi,

- Ekleri köke bitişirme ve benzeştirme işini giderek sezgiyle yapabilmeyi sağlayabilir.

Dahası: Kitapların sonuna eklenen dizinlerde ekler **e**'li ve **i**'li olarak, bir sözcük gibi yer alabilir; işlevleri açıklanabilir, kullanım örnekleri verilebilir.

Ve en önemlisi: Kurs kitapları korutucu bir ekler cangılı olmaktan kurtarılabilir.

Özel Ders (Nachhilfe): Eğitimle Ticaret Yapmak

Rüdiger-Philipp RACKWITZ

Özel ders, aşırı seçici eğitim sistemimizin birçok eksiklerine bir yanittir.

Özel dersi karşılayamayan sosyal konumu zayıf olan ebeveynlerin çocukları mağdur ediliyor.

Alman Ekonomi Araştırma Enstitüsü'nün (DIW) yaptığı bir incelemeye göre, Almanya'da ortalama öğrencilerin dörtte birinin her okul döneminde en az bir kere özel ders aldığı yönündedir. Eski eyaletlerde özel ders %31 düzeyinde olup, yeni eyaletlere (%15) kıyasla iki katı fazla özel ders talebinde bulunuluyor. Araştırma, Almanya çapındaki ortalama özel dersin %30 oranıyla en çok liselerde yaygın olduğunu gösteriyor. Meslek okullarında bu oran %29 olarak saptanmıştır. Ortaokullardaki öğrencilerin genelde sosyal konumları zayıf olduğundan özel ders oranı %14 olmak üzere en az düzeydedir (Schneider 2005). Rudolph'a (2002) göre, özel dersin ana istemcilerinin üçte biri liseli (*Gymnasium*) ve meslek okullardır (*Realschule*). Özel ders alanların sadece %7'si bir ortaokula (*hauptschule*) gitmektedir. İlköğretimde ise, özel ders ihtiyacı sınıf derecesiyle yükseldiği görülmektedir. Dördüncü sınıfta, meslek okuluna ya da liseye geçişi başarabilsin diye hemen hemen her beş öğrenciden biri ek ders almaktadır.

Tahminlere göre, Alman ebeveynleri çocuklarının ek dersi için yıllık yaklaşık 2 milyar Euro harcamaktadır. Böylece, Alman eğitim sisteminin sosyal sınıf aidiyetine göre seçiciliği pekiştirdiği apaçık ortadadır. Çünkü özel ders için aylık 50 Euro ve kurumsal alandaki (dershane) özel ders için 150 Euro'yu (Rudolph 2002) sadece mali olanakları olan aileler ödeyebilmektedir.

ÖZEL DERS PAZARI TİCARİLEŞİYOR

Bu konuya ilişkin eski çalışmalar öncelikle yüksek sınıftaki öğrencilerin, üniversite öğrencilerinin ve (işsiz) öğretmenleri özel dersi sunanlar olarak gösteriyordu. Bu, son 20-30 yılda gittikçe değişmiş, artık kâr amaçlı özel ders kuruluşları kurulmuştur. Bunlar, okul sistemindeki eksiklerden, başarı baskısından ve ebeveynlerin gelecek kaygılarından yararlanmaktadır. Kamu eğitim sisteminin yetersiz kaldığı konularla reklam yapılmaktadır: Özel ilgi, kendini sürekli geliştiren nitelikli öğretmen, veli ve okullarla ortak çalışma, çalışma tekniklerinin aktarılması, bilgi eksikliklerinin kapatılması, "iyi notlarla özgüvenin sağlanması" ve hatta "ders çalışmaktan zevk almak".

1974'te kurulan dersane zincirleri, "*Studienkreis*" (yaklaşık yıllık 80.000 öğrenci, 80 Mio. ciro) ve "*Schülerhilfe*" (yaklaşık yıllık 60.000 öğrenci, 60 Mio. ciro) Almanya'daki pazarın liderleridir ve ikisinin pazardaki payları %15-%20 civarındadır. İkisi birlikte Almanya çapında 1.000 şubeye sahiptirler, kendi ders malzemelerini üretiliyorlar, ücretsiz ya da deneme önerileriyle öğrenci cezp edip, tatil kursları ve üstün yeteneklilere destek sunuyorlar. Yarışmalar, ödül törenleri ve etkili reklam kampanyaları, örneğin "küçük bütçeli okulları desteklemek için" okullara kitap bağışında bulunmaları tabloyu tamamlıyor.

Özel ders pazarında bu devlerin yanı sıra hala pek çok küçük ders verenler de bulunuyor. Sayıları çok net değildir, çünkü bu küçük ders vericiler, kendilerini hobi eğitimci grupları ya da kişiye özel ders verici olarak sunuyorlar. Margitta Rudolph, yaptığı araştırmasında özel ders alan öğrencilerin %52'sinin kurumsal sağlayıcıdan özel ders aldıklarını saptadı. Rudolph'un araştırmasına göre, özel kişilerden alınan özel dersler 5. ve 10. sınıflarda ikinci sırada

yer alıyor. Buna kıyasla akraba, arkadaş ve okul içindeki ek ders fazla yer tutmuyor.

ÖZEL DERSİN KALİTESİ

Özel ya da kurumsal farkı bir yana bırakıp, içeriğe bakılırsa, özel dersin öncelikle ödev yapma, konu tekrarı ve sınavlara hazırlık gibi bir işlevi olduğu görülebilir. Yapılan tüm reklamlara rağmen öğrenme ve çalışma tekniklerinin çok az yer tuttuğu görülüyor. Margitta Rudolph'un araştırmasında, görüşme yapılan kurumsal özel ders öğretmenlerinin %100'ünün derslerini "öğrenme ve çalışma tekniklerinin edinimiyle bilgi artışının sağlanması" yerine "onarım süreci" olarak tarif etmektedir. Bu da, birçok özel ders alan öğrencinin okulda başarılı olabilmek için özel derse bağımlı kalma tehlikesini içermektedir. Uzun süreli ve yüksek sayıda özel ders oranı bunun belirtisidir, çünkü son sonuçlara bakılırsa özel ders artık sürekli bir kurum haline gelmiştir.

Buna rağmen özel ders alıcıları tarafından genel olarak iyi kabul edilmektedir, çünkü bir bütün olarak baktığımızda okuldaki notlar düzeliyor. Ama özel kişiler tarafından verilen özel ders ile okul içindeki ek dersler, kurumsal özel derse kıyasla daha olumlu olduğu görülmektedir.

ÖZEL DERS KONULARI VE ÖZEL DERS NEDENLERİ

Özel ders, en çok ana derslerde, yani matematik, İngilizce ve Almanca için talep edilmektedir. Sınıfta kalma tehlikesi özel ders talebi için ikinci ve üçüncü sırada yer almaktadır. Özel ders, öncelikle okul notlarını düzeltip iyileştirmek için talep ediliyor. Daha doğrusu, özellikle okul ya da eğitim kariyerine ilişkin karar verilme aşamalarında ya da çıraklık eğitimi için bir yer aranırken talep edilmektedir.

Ancak ailelerin dörtte biri, çocuklarının yetersiz notlarının öğretmenlerin öğretim bilgisi eksikliklerine bağlıyorlar. Ders konularındaki hızlı ilerleme, derste ve ev ödevlerinde yeterince alıştırmaya ve tekrarın olmayışı ve derslerin tümünden iptali de, onlara göre, çocuklarının yetersizliğinin nedenleri. Özel ders öğrencilerinin sınıfta kalma ve mezun olamama tehlikesi bulunmayanları %25 ile %30 oranında başarıyı düşüşünü önlemek için özel ek ders almaktadır.

Özel dersi gerektiren hastalık, ailevi sorunlar, taşınma veya okul değişimi gibi okul dışı sebepler ise ikinci derecede rol oynamaktadır. Okulda ve derste eksiklik, sosyal mağduriyet ve kötü okul notları nedeniyle kariyer fırsatlarının önünün kapanması korkusu okul dışı ek derse yöneliyor. Çünkü üçlü okul sisteminde en iyi nota erişmek çıraklık eğitimi ya da üniversite seçiminde ve ardından iş piyasasına girişinin yollarının açılmasında rol oynuyor.

ÖZEL DERS ANAYASAYA UYGUN MUDUR?

Piyasa stratejileriyle özel ders kurumlarının (dershaneler) gittikçe yaygınlaşması, eğitimbilimci Michael Weegen'in seksenli yılların ortalarında gösterdiği gibi, en azından kurumsallaştırılmış özel dersin, toplumsal sistemimizin hak ve öncelikleri açısından sürmemesi gerektiği yönünde:

"Çünkü eğitim açısından kamusal sorumluluk da, kurumsallaştırılmış toplumsallaşmanın –ve bu genel eğitimi tamamlayan okullarda ve özel ders veren her tür okulda gerçekleştiriliyor– kamu denetimine dahil edilmesi anlamına gelmektedir" (Weegen 1986). Bielefeld sosyal bilimci Klaus Hurrelmann, demokratik bir toplumda, ticarileştirilmiş okulların kurulmasının önlenemez olduğunu kabul etmesine rağmen, yapısal bir tartışmanın yapılmasını, bu tartışmada bu kurumların konumunun belirlenmesini ve "parlamentar denetimin kurallarının ve yönergelerinin" var olmasının gerektiğini vurguladı (Hurrelmann 1996). Bugüne kadar bu yönde bir ilerleme kaydedilmedi.

SORUMLULAR

Burada eğitim sefaleti, ebeveynlerin başarı baskısı ve gelecek kaygılarından sermaye elde edenlere daha az sitem edilmelidir. Onlar aşırı seçici okul sisteminin yarattığı bir talebi karşılıyorlar. Asıl sorumlular, kendilerini sorumlu gösterip de ideolojik sebeplerden dolayı çoktan reforme edilmesi gereken üçlü okul sistemini reforme etmekten çekinenlerdir. Çünkü özel ders talebinin okul ve eğitim kariyeri yönünde karar verme dönemlerinde artış göstermesi, özel dersin başarıyı eksikliklerini –ki bunun sebebi okul dışı yerlerde aranmalıdır– gideren bir araç değil, aksine üçlü okul sisteminin seçiciliğine bir tepki olduğunun göstergesidir.

Ticari özel ders kurumlarının varlığı, ayrıca yarım gün okul sistemi yapısının eksikliklerine bir işaret, örneğin öğretmen eksikliği, fazla büyük sınıflar, ders iptalleri, mali kaynakların yokluğundan doğan yetersiz destek ve bakım olanakları ve bunun sonucunda başarı yollarının kapanması gibi. Çünkü tek ve grup halindeki özel dersler okul notlarını düzeltiyor, oysa okulun kendisi bunu çok kısıtlı alanda becerabiliyor, okul öğretme ve öğrenme süreçlerini okul dışı ek ders olmadan öğrencilerden istenilen başarıyı elde etmesini sağlayamıyor.

Ciddi bir şekilde değinilmesi gereken bir nokta da, sosyal konumu zayıf olan öğrencilerin ebeveynlerinin kısıtlı mali olanakları nedeniyle, özel yardım talebinde bulunamayışlarıdır. DIW'in verilerine göre, %36 oranında yüksek gelirli ailelerden gelen çocuklar düşük gelirli ailelerden gelen çocuklara kıyasla (%17) iki katı fazla özel ek ders almaktadır. Yani düşük gelirli ailelerden gelen çocuklara sosyal konumları daha iyi olan ve bu olanaklarıyla özel dersi satın alabilen çocuklara kıyasla birçok eğitim ve yaşam şansları sunulmuyor.

Kaynakça:

Hurrelmann, K.: Das deutsche Schulwesen privatisiert sich. In: Pädagogik. 51, 1996, H. 9, S. 35-39

Rudolph, M. (2002): Nachhilfe – gekaufte Bildung? Empirische Untersuchung zur Kritik der außerschulischen Lernbegleitung. Eine Erhebung bei Eltern, LehrerInnen und Nachhilfeeinrichtungen. Bad Heilbrunn: Klinkhardt

Schneider, Th.: Nachhilfe als Strategie zur Verwirklichung von Bildungszielen. Eine empirische Untersuchung mit Daten des Sozio-ökonomischen Panels (SOEP). In: Z.f.Päd. 51, 2005, H. 3, S. 363-379

Weegen, M. (1986): Das Geschäft mit der organisierten Nachhilfe. In: Jahrbuch der Schulentwicklung Bd. 4 1986. Weinheim und Basel: Beltz

Sinemada Göçün Etkisinde Kentsel Mekan

Çiğdem ÇOBAN

Çeşitli nedenlerle gerçekleştirilen ve farklı türlere ayrılan uluslararası göç olgusu, gerçekliğe yönelik bir kurgu olan sinemada farklı biçimlerde temsil edilebilmektedir. Sinemadaki temsil biçiminin, analizlerin odak noktası haline gelmesi ise, küreselleşme eğilimlerinin artması ve buna bağlı olarak ulus-devlet tasarımının yok olmaya başlamasıyla doğru orantılıdır.

Almanya'nın bir ulus-devlet olarak güç bela kurmayı başardığı toplumsal ve kültürel düzenin gerektirdiği uyumlu-egitimli vatandaş kitlesine ani bir giriş yapan muhtemel bir göçmen kitlesinin yaratacağı etki, Almanya tarafından tahrip edici olarak algılanmış, nüfusun bileşimini etik-kültürel bakımlardan değiştireceği varsayılmıştır. Türk göç akınının yerleşik kültür ile göçmen kültür arasında kaçınılmaz olarak bir alış-verişe neden olacağı, yeni kültürel ufuklar yaratacağı ve demokratik bir ülkenin genişleyen bu ufuktan çok şey kazanabileceği görmezden gelinmiş olup, karşıt yönde politikalar ve söylemler geliştirilmiştir (Uluç ve Soydan, 2009, s.184).

Almanya'nın önyargılı tutumuna bağlı olarak Türk göçmenler yasal, siyasal ve toplumsal statülerinde belirsizlikler yaşamıştır (Pöstecki, 2005). Hem Türkiye'den tamamen bağlarını koparamadıkları, hem de Almanya'ya uyum sağlamak için çabaladıkları sınırlar ötesi bir ortam, Türk göçmenleri, çok kültürlü bir anlayışa sahip olmaları yönünde zorlamıştır. Bu çok kültürlü bakış açısı, göç olgusunu işleyen filmler ile birlikte sinemada da etkilerini göstermiştir. Sinema yönetmenleri çok kültürlü yapının hikâyelendirilmesinde, sinemanın en önemli anlatısal özelliği olan mekânların kente yansımalarını kullanmış olup kentsel mekânlar ile hikâyelerin gerçeklik kazanmasını sağlamışlardır. Kendisi de göçmen olan ya da göçmenliği dışarıdan gözlemleyen yönetmenlerin filmleri kentsel mekân açısından analiz edildiğinde, Türk göçmenlerin yarattığı dinamiklerin kenti yeniden yapılandırdığı gözlemlenmektedir. Dolayısıyla, filmlerde Türk göçmen karakterler ve Türk kültürünün bu karakterlerin hayatındaki etkileri önemli bir rol oynamaktadır. Yönetmenlerin filmlerinde "yeni kültürü özümsemiş -ancak bu özümseme karakteri olgun yapmaz, aksine iki kimliğin arasına sıkışmış olmanın getirdiği sıkıntı yaşamlarında okunabilmektedir-, eskisine de yabancı olmayan, en azından uzaklarda bir yerden haberdar olan" (Pöstecki, 2005) karakterler olarak gösterilmektedir. Bu bağlamda karakterlerin kenti kullanımları, kentsel mekân üzerinden ihtiyaçları ve kültürleri doğrultusunda değişmektedir.

Kentsel mekan ve sinemadaki temsiliyeti bağlamında, son dönem göçmen filmleri toplumsal mekan üretimine dikkat

çekmekte ve toplumun kendi mekan biçimini yarattığı gözlenmektedir.

"Toplumsal olarak üretilen mekân, yani Lefebvre'in dediği gibi yeryüzü kabuğunun aldığı tüm biçimler, mimariden kent politikalarına, çevre problemlerinden arsa spekülasyonlarına, kültürel üretimden ideolojiye kadar uzanan etkinlikler alanında dinamik ve diyalektik bir yoğunluğun ta kendisidir. Kentin temsili, bir filmde, bir romanda ya da şiirde yeniden temsili, bize, temsilin siyasi, felsefi ve sanatsal tüm düzeylerdeki katlarını, birbirinin içine geçmiş zarflarından çıkarak analiz edebilmemizde yardımcı olur; bir bilme biçimi yaratır." (Süalp, 2004, s.77)

Süalp'ın belirttiği üzere, hayatın yeniden üretiminde zaman ile birlikte mekân da devinim içerisinde. Bu bağlamda, göçmen hayatların oluşumu ve süreçleri kentsel yapılaşmayı kendine bağlı olarak değiştirmekte ve dönüştürmektedir.

İkinci ve üçüncü kuşak Türk yönetmenlerin, 1990'lı yıllarda uygulanmaya başlayan çok kültürlülük politikaları ile etnik ve melez kimliklerinin beraberinde göçmenlik deneyimlerini ifade etmek amaçlı girişimleri güçlenmiştir. Özellikle Almanya'daki göçmenlik hikâyelerini konu alan filmlerde, Berlin ve Hamburg kentlerinin ön plana çıktığı, ikinci ve üçüncü kuşak Türk yönetmenlerin kendilik-imgelerindeki yeni bir tutumu yansıtan ulus-ötesi kültürü kentteki verilerle anlattığı gözlenmektedir. Entegrasyonun yeni formları etkisinde Türk ve Alman kültürü arasında basit bir yaşama modeli oluşsa da, her göçmen grubun geldiği yer ve bağlı oldukları kültür çok büyük farklılıklar barındırmaktadır. Bu anlamda Berlin'deki Türk ve Alman toplum arasında oluşmuş model ile Hamburg'ta oluşmuş model arasında hem kente yansımaları hem de göçmenlerin yaşam koşulları açısından da farklılıklar mevcuttur.

Türkiye'den Almanya'ya göç etmiş

Türk bir anne babanın çocuğu olarak Hamburg'ta doğmuş, eğitim almış ikinci kuşak bir göçmen olarak Fatih Akın, Hamburg ile kurduğu ilişkiyi ve günümüzde daha da çok tartışılır hale gelen bütünleşme sorununa dair yaklaşımını şu cümlelerle ifade eder: "Hamburg'u çok seviyorum ve bu kente çok bağlıyım. Sosyal hayatım burada, en iyi restoranların nerede olduğunu hangi klübün koruması beni içeri alır, hangisi almaz (spor ayakkabı giydiğimde almayabiliyorlar) biliyorum. Trafik sıkıştığında hangi kestirme yoldan gideceğimi, işe metro ile en çabuk nasıl ulaşabileceğimi biliyorum. Bunların hepsi zaman içinde oluşan birikim. Başka bir kentte bunların hepsini öğrenmek için fazlasıyla tembelim." (2009, Akın). Akın'ın, bu söylemi değerlendirildiğinde, kentteki deneyimleri ile göçmen kimliğinin ötesinde kent ile "ulus-ötesi"* bir bağ kurduğu anlaşılmaktadır. Filmlerinin büyük çoğunluğunda Hamburg'un hem Türk mahallelerini, hem de merkezindeki sosyal alanları sahne mekânı olarak kullandığını da göz önüne alırsak, Akın'ın yaşadığı kente bağlı bir göçmen olarak ulus-ötesi kültürel alanın temsilcisi olduğu söylenebilir. Bu anlamda özellikle üçüncü kuşak göçmenlerin kentteki alışkanlıkları, gündelik hayatları, sosyal paylaşımları hem göç ettikleri ülkenin, hem de ardında bıraktıkları memleketlerinin kesişiminde şekillenir hep, hem ait olmak istemiş gibi, hem de aitliği reddetmiş gibi, hem dönüştürür, hem de dönüşür gibi...

Almanya'daki geleneksel Türk toplumunun, küreselleşen dünyadaki dışa vurumunu üstlenen Fatih Akın gibi Türk yönetmenlerin filmleri, katıldıkları uluslararası film festivallerinde kazandıkları ödüllerle de dikkat çekmiş ve Türk sinemasına yeni bir soluk getirmekle beraber Türkiye'nin si-

*"Ulus-ötesi kavramı, ülkelerde milli devletlerin, milli özelliğinin ve toplumun milli kimliğinin yitirilmesi ile ortaya çıkan durumu tarif ediyor. Ulus-ötesi ve ulus özünde çelişen kavramlar olmamakla beraber, konjunktüre bağlı olarak karşıt kavramlar olarak görülebiliyor" (Diplomatik Gözlem Dergisi, 2010).

nema anlayışını Avrupa sinemasında daha önemli ve dikkat çeken bir yere taşımıştır. Kent mekanları ve sinema arasındaki fiziksel, organik ve toplumsal açıdan güçlü etkileşimi de kullanan yönetmenler göç olgusunu işledikleri filmlerinde kenti, insancıl ve şiirsel duygular uyandıran insan hikâyelerinin deneyimleme alanına dönüştürmüşlerdir. Kentin doğasından gelen 'kaos' ortamının film kahramanlarının gündelik yaşamlarından kesitlerle sunumu, "kişisel bilinci ve bilinçaltı duyguları, dünya görüşü, kentin ve kent bireyinin nesnel gerçekliği gibi konular çerçevesinde, kişi-mekân ilişkilerinin stilize edilmesi" (Öztürk, 2008, s.124) ile zenginleşmektedir. Bu bağlamda yabancı kültürde toplumun alt tabakasında bulunan bireyler olarak nitelendirilen göçmenlerin yaşadıkları kent mekânları; sinemada "sokaklar, eğlence yerleri, alışveriş alanları, yerleşim alanları gibi dış gerçekliğe gönderme yapan tanımlamaların" (Öztürk, 2008, s.125) sistemli bir biçimde sunulması ifade edilmektedir.

Berlin'in "Küçük İstanbul" ismiyle anılan Kreuzberg bölgesindeki Türk mahalleleri, Hamburg'un Altona bölgesindeki Türk esnafları ve lokantaları bu gerçekliğin birer temsilcisi niteliğindedir. Bu mahallelerde yaşayan Türk göçmenlerin arada kalmış yaşamları, korkuları, varlıklarını kabul ettirme çabası içindeyken kendi geçmişlerini unutmamak adına dirençleri, Alman halkıyla ilişkileri ya da ilişkisizlikleri bu göçmen filmlerinde en doğal haliyle ve kuşaktan kuşağa değişen halleriyle birer kurgu olarak bizleri etkilemeye devam etmektedir.

Kaynaklar

Akın, F. (2009). Alındığı site: <http://sanat.milliyet.com.tr/fatih-akin---hayat-gulmeyi-de-basarabil-mektir-/kultursanat/haberdetay/27.04.2009/1088053/default.htm>

Diplomatik Gözlem Dergisi (2010). Alındığı site: <http://www.diplomatikgozlem.com/TR/belge/1-8189/ulus-otesi-milliyetcilik.html>

Öztürk, M. (2008). Sinematografik Kentler: Mekânlar, Hatıralar, Arzular, Agora Kitaplığı, Haziran, İstanbul.

Pöstecki, N. (2005). Nereye Ait Olduğunu, Nereden Geldiğini, Dünyaya Nasıl Baktığını, Hangi Tarafı Tuttuğunu Bilebilmek: Fatih Akın ve Ferzan Özpetek Sinemasında Çokkültürlülük, 1st Communication adn Media Studies in Progress of Social and Cultural Interaction Symposium.

Süalp, T. A. (2004). Zaman, Mekân, Kuram ve Sinema, Bağlam Yayınları, İstanbul, Haziran, sf:77

Uluç, G. ve Soydan, M. (2009). "Güneşe Yolculuk" ve "Berlin in Berlin" Filmlerinde İki Eksen İki Dil Oyunu, Tek Olgü: Göç, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:26.

Url-1 <http://ekonomi.milliyet.com.tr/gurbet-eki-patronlar-isci-gittiler-patron-oldular/ekonomi/ekonomidetay/05.04.2013/1689598/default.htm>

Tiyatroda Namus Oyunları

Zehra İPŞİROĞLU

Kadınlara uygulanan baskı ve şiddetin doruk noktasını oluşturan namus cinayetlerine uluslararası düzlemde baktığımızda bu tür cinayetlerin ağırlıklı olarak İslam ülkelerinde işlendiğini görüyoruz. Bunun da temel nedeni şeriat yönetiminde kadınların eşit olmaması, ataerkil ve feodal uygulamaların giderek geçerlilik kazanması. Namus cinayetleriyle mücadelede cezaların arttırılması da yeterince caydırıcı olamıyor. Türkiye’de ceza hukuku reformundan sonra devletin yaptığı bir araştırmaya göre sayılar azalmıyor çoğalıyor. Reformdan önce 2003 yılında 159 namus cinayeti işlenmişken reformdan sonra 2007 yılında 231 namus cinayeti işlendiği saptanıyor. Almanya’da da bu konuda ayrıntılı bir araştırma henüz olmasa bile son yıllarda namus cinayetlerine en yüksek cezalar verilmeye başlanıyor. (Pelin Şener, *Namus Adına Şiddet*, *Yeni Hayat* 20.1.2011) Almanya’da namus cinayetleri konusundaki tartışmalarda dikkati çeken şiddetin ardında yatan nedenlerin çoğunlukla tek yönlü bir biçimde İslam diniyle açıklanması, buna karşılık feodalizm, ataerkil yapılanma, yoksulluk, eğitimsizlik, ezilmişlik, toplum tarafından dışlanma, gettoleşme gibi sorunlar çoğunlukla gözardı edilmesi.

TÜRKİYE’DE NAMUS OYUNLARINDAN ÖRNEKLER

Namus cinayetleri konusu tiyatro için çarpıcı bir malzeme oluşturuyor. Bu nedenle Türkiye’de olduğu kadar Hollanda ve Almanya’da da amatör ve profesyonel tiyatroların gündeminden çıkmıyor. Son yıllarda bu konuyu işleyen çeşitli amatör grupların içinde Ankaralı kadın örgütlerinin (*Kırık Örük Kadın Dayanışması Kooperatifi*) sergiledikleri bir sokak tiyatrosu dikkati çekiyor. Bu oyunda namus cinayetine kurban giden sekiz kadının öyküsü gündeme geliyor. (Ayşe Durukan, *Namus Cinayetlerine Karşı Sokak Tiyatrosu*, 3.7.2006) Başka çarpıcı örnekleri yazar Meltem Arkan’ın *Garaj İstanbul* ekibiyle sahnelediği *“Oyunu Bozuyorum”* oyunu ve yazar Sevilay Saray’ın *“Otobüs”*ü (Boğaziçi Tiyatrosu) veriyorlar. Her iki oyunda da yine kadın öykülerinden yola çıkarak namus ve ahlak kavramları sorgulanıyor.

Garaj İstanbul’un fuayesinde projeksiyon aracılığıyla Kamer Vakfı Başkanı Nebahat Alkoç’un şiddet karşıtı sözleriyle başlayan *“Oyunu Bozuyorum”* yarı belgesel bir oyun. Namus uğruna işlenen cinayetlerin sadece belli bir bölgeye özgü olmadığı, her yerde olduğu vurgulanıyor bu oyunda. Kolektif kadın çalışmasıyla namus kavramı üzerine kapsamlı bir araştırmaya dayanan *“Otobüs”*de ise “temiz” çıkmadığı gerekçesiyle kocası tarafından geri gönderilen bir kadının, bir “kadınlar otobüsü”nde yaptığı aile evine dönüş yolculuğunu konu alıyor. Bu yolculukta bir otobüste yolları kesişen on kadının öyküsü anlatılıyor. “Namus”, “cinsellik” gibi konularının toplumsal normlar açısından işleniş ve bunların farklı anlayıştaki kadınlar tarafından değerlendirilmeleri oyunun temelini oluşturuyor. Sırları ortaya dökülen kadınlar kendileriyle yüzleşme fırsatı da buluyorlar. (Bilal Akar, *Bir Masalın Otobüsü*, 30.11.2011, <http://www.bgst.org/tb/>)

HOLLANDA’DAN ÖRNEKLER

Hollanda’da göçmen kökenlilerin kurduğu Hollanda *Rast Tiyatrosu*’nun bir müzikal olarak sergilediği *“Dilek”*de bu konuya eğiliyor. Oyunun yazarı Celil Toksöz kendisiyle yapılan röportajda “Beni bu konuya yönlendiren Avru-

pa’daki ‘töre, namus’ adı altında işlenen cinayetler” diyor. “Çünkü ben orada yaşıyorum. Beni şaşırtan bir durum. Eğitimi tamamlamış, orada doğmuş-büyümüş, belki de oranın kültürüyle harmanlanmış insanların eline silah olarak sevdiklerini sokak ortasında vurmaları çok büyük bir vahşet. Bana en çok sorulan sorulardan biri de şu: “Türkiye’de son zamanlarda kadın cinayetleri yaygın. Onun için mi yaptınız bu oyunu. Hayır. Avrupa’da bunlar yaşandığı için yaptım. Tabii ki Türkiye ile paralellik taşıyor. Türkiye’de çocukluktan beri şahit olduğum, gördüğüm, duyduğum böyle olaylar yaşadım. Avrupa’da olunca ve çok fazla olunca... oradaki uluslar da değişik. Hindistan’lılarda çok yaygın ‘namus’ cinayeti var. Kuzey Afrikalı’larda, Pakistanlı’larda, İranlılar’da, Afganlar’da ve Türkiyeliler’de çok yaygın. Şöyle düşünün; İsveç, Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika gibi ülkelerde ha bire kadınlar öldürülüyor. Durum böyle olunca, bir tiyatrocunun bu acıyla ilgili benim bir şeyler yapmam gerektiğini düşündüm” (Evrensel net. 3.7.2011).

Yine Hollanda yapımı *“Is.Man”* adlı oyunda babasının zoruyla namus cinayeti işleyen bir oğulun öyküsü kendi oğlu tarafından anlatılıyor. Yönetmen Adelheid Roosen, Hollanda’ya altmışlı ve yetmişli yıllarda göç etmiş erkeklerin öykülerini, bu erkeklerle yaptığı görüşmelerden derlemiş.

ALMANYA’DAN ÖRNEKLER

Namus cinayetleri konusuna Almanya’daki tiyatrolar da ilgi gösteriyorlar.

Lutz Hübner’in *Garaj İstanbul*’da gösterilen psikolojik oyunu (*Theater Peripherie*) *“Namus Meselesi, Geleneğin Kısacasında Türkler”*de Almanya’da gerçekleşen gerçek bir olaya dayanıyor. İki Türk genci bir genç kıza öldürüyorlar ve kız arkadaşını ağır yaralıyorlar. Bu oyunda namus cinayeti cinayete kurban giden kadının değil de namusunun kirlendiğini ve onurunun kırıldığını düşünen erkeğin bakışından anlatılıyor. Böylece kadınları hiçe sayan eril zihniyet irdelenirken ataerkil yapılanmanın genç erkekler üzerine etkisi sorgulanıyor. Alman bir psikoloğun olayda yer alan tek tek kişileri sorgulamasıyla başlayan oyunda geriye dönüşlerle olayın çeşitli aşamaları sergileniyor.

Bizde bu tür oyunlar üzerine tartışılırken eğer yazar Batı kökenliyse hemen Türkleri, Türk kültürünü aşağılıyor mu ya da ötekileştiriyor kuşkusunun uyanması dikkati çekiyor. Bunu oyun üzerine yazılan ve oyunu sadece kültürel bağlamda sorgulayan eleştiride açıkça görüyoruz: “Bu oyunlar Batı merkezli bir bakışı aşan bir eleştirelilik kurabiliyorlar mı? Oyunun çeşitli zafiyetler içerdiğini söyleyebiliriz. Namus cinayetleri söylemsel olarak gelenek ya da kültüre bağlanarak, o kültüre dışarıdan bakan Batılı bir göz tarafından eleştiriye tabi tutulduğunda, şayet o Batılı göz ‘Doğulu/geleneysel’ olanla arasındaki iktidar ilişkilerini ve kendi Batılı kültürü içinde de pekala mevcut olan şiddeti de eleştiriye tabi tutmuyorsa, sonuç genellikle, o iktidar ilişkilerinin yeniden üretilmesi ve Batılının şiddetinin Doğulununki üzerinden meşrulaştırılması şeklinde oluyor. ... Bu kez şiddet ‘Türk kültürü’ üzerinden betimleniyor ve yine Batılı erkeğin uyguladığı şiddet mevzu bahis olmuyor. Oyunda en rasyonel, en soğukkanlı, ‘Batılı akıl’ doktor Kobert, krize girmiş, köşeye sıkışmış Türk failleri ‘sorguluyor’. Ve oyun geleneğe/kültüre dair empatik bir sorgulama içinde olduğunu iddia etse de, aslında dramaturjik olarak bu ‘iyi niyetli’ sorgulama doktor Kobert’in ‘sorgusu’ ile örtüşüyor. Doktor Kobert (ideolojik olarak da Batılı akıl), iki delikanlıyı (geleneğin kısacasındaki Doğulu erkeği) sorgu-

luyor; ‘nesnel’ bir biçimde, bu cinayeti neden işlediklerini anlamaya çalışıyor, onların konumunu sorunsallaştırıyor. Fakat Doktor Kobert’in konumu ya da onun nezdinde hiçbir Batılı erkek aklın konumu ya da şiddeti sorunsallaştırılmıyor. Acaba, ‘Alman erkekliliği’ şiddetten arınmış bir erkeklik mi?” (Ayşe Yıldırım, *Namus Meselesi*, 28 Aralık 2008, *Kültür, Sanat, Tiyatro*).

Aslında yazarın batılı olup olmadığı önemli olmadığı gibi eleştiride gündeme gelen Doğu/Batı, Batı merkezli bakış gibi kültürel bir ayırım da çok sorunsal. Daha somut bir deyişle tartışmaların sadece kültür üzerinden yapılması konuyu kolaylıkla saptırabiliyor. Şiddetin olmadığı, insan haklarına saygılı bir dünyayı savunuyorsak bunun kültürel farklılıkların ötesinde evrensel değerler olduğunu göz önüne almamız ve tartışmayı da böyle bir düzleme oturtmamız gerekiyor. Öyle olunca da yazar Türkmüş, Almanmış hiç farketmiyor. Tek değer ölçüsü oyunun kendisi, yani oyun metnin ve sahnelemenin sorunu klişelerden kaçınarak çeşitli boyutlarıyla derinlemesine işleyip işlemediği.

Lutz Hübner’in oyununda sadece Türkiyeli çocuklar değil Alman kızlar da asosyal yönleriyle gösteriliyor. Oyunda dil bir iletişim aracı olmaktan çok bir baskı aracı olarak kullanılıyor. Oyunun başkışileri yarı Alman Elena ile Cem arasındaki ilişki gerilim ve şiddet dolu, şakalaşmaları bile her an şiddete dönüşebiliyor. Elena patlayacak bir bomba gibi. Bu bağlamda gençler kökenlerinden bağımsız olarak sorunlu olarak ele alınıyorlar. Ancak Elena ve Cem nasıl bir ortamın içindeler, sevgisizliklerinin nedenleri nedir, neden birbirlerini yok etmeye çalışıyorlar, Cem nasıl bir aileden geliyor, Elena’nın saldırganlığının nedenleri nedir, o nasıl bir ortamda yaşıyor bu vb. sorunlar yeterince gündeme gelmediği gibi olayları irdelemeye çalışan psikoloğun da (yukarıda alıntılıdığım eleştiride de değinildiği gibi) Alman olması, insan haklarına saygılı olan Almanlar ve bu hakları hiçe sayan Türkler gibi bir ikileme ister istemez yol açıyor. Oysa gençlerin yaşadıkları asosyal ortam ve koşulların gösterilmesi konuya farklı bir boyut getirebilirdi. Neden Elena bu kadar dengesiz, derdi nedir, nasıl bir aileden geliyor vb. ya da Cem’in kafasına kadınlarla ilgili klişeleri kimler, nasıl sokmuş gibi sorunların ortaya çıkması bu bağlamda önem kazanıyor. Öte yandan olayları irdelleyen ve anlamaya çalışan psikolog Alman yerine Türkiyeli bir kadın olsaydı bu tür bir kutuplaşmanın oluşması da baştan engellenmiş olacaktı. Kısaca Elena ve Cem’in dünyalarının farklı olması, Cem ve arkadaşları Sinan’ın kadınları yatılacak namussuz kadın evlenilecek namuslu kadın olarak ikiye ayıran cinsiyetçi bakışları, Elena’nın bu tür bir aşağılanmaya tepkisi böylelikle ak-kara ikilemine düşmeden de kolaylıkla verilebilirdi.

Köln Theaterwerkstatt’da izlediğim *“Namus Uğuruna”* oyununu ise göçmen kökenli ikinci kuşaktan olan oyuncu Sema Meray bir kaç yıl önce Berlin’de töre cinayetine kurban giden Hatun Sürücü olayından etkilenerek kaleme almış. Kendisinin de baş rolü oynadığı bu oyunda, kocasından ayrıldıktan sonra, on altı yaşındaki kızıyla birlikte kendine yeni bir yaşam kurmak isteyen genç bir kadının kuşatılmışlığı anlatılır. Ondan beklenen ya kocasının ya da anne ve babasının yanına geri dönmesidir. Ailenin gözünde bir kadının kendi ayakları üzerinde durması ahlaksızlıktır. Oyun kızını önce güzellikle, sonra da şiddet kullanarak gözdağı veren babanın pes edip gitmesiyle açık bir biçimde son bulur. Bundan sonrası belirsizdir. Genç kadın yeni bir yaşam kurma gücünü kendinde bulacak mı? Ailesi baskı uygulamaktan vazgeçecek mi, yoksa onu da bekleyen Ha-

tun Sürücü'nün sonu gibi bir son mu?

Oyunda ataerkil yapılanmanın baş sözcüleri olan baba ve erkek kardeşin ortalığı yakıp kavuran birer maço olarak değil, çaresizlikleri içinde çizilmeleri dikkat çekiyordu. Ataerkil koşullanmanın ardında babanın da oğulun da kişiliğinde sıcak, insancıl bir gizilgüç seziliyordu. Erkek kardeş Alman sevgiliyle olan yaşamını anlatırken, sevgi doludur, öte yandan bu ilişkinin ortaya çıkmasının düşüncesi bile onu dehşete düşürür. Baba, kızına ve torununa derin bir sevgiyle bağlıdır, öte yandan kızının kendi başına bir yaşam kurması düşüncesine bile dayanamaz. Sanki her ikisini de uzaktan kumandayla yöneten yıkıcı bir gizli güç var gibidir. Nedir bu güç ve hangi kaynaklardan, nasıl beslenir? Kişilerin bu karmaşık yapıları, onları yönlendiren kolektif koşullanmayla kendi bireysellikleri arasındaki çelişki, farklı bir ortamda, farklı koşullarda her şeyin çok daha farklı olabileceği düşüncesini ve umudunu uyandırıyor izleyicide. Öyleyse koşulların nasıl olması gerekir ki, baba ve oğulun içindeki olumlu gizilgüç ortaya çıkabilsin? Oyunun belki de en çarpıcı yanı onca yıl ezildikten sonra özgürlüğünü bulan ve onu her ne pahasına olursa olsun korumak isteyen

genç kadının kişiliğinde düğümleniyordu. O da büyük bir iç çatışma yaşar, çünkü ailesine bağlıdır. Nedir bu bağlılığın ardındaki neden, bir tür mazohizm mi, yoksa insanların giderek yalnızlaştıkları, sevgisiz bir toplumda bir tür güvence ve dayanak mı?

Oyun bu sorulara yanıt vermiyor, ancak sorunu çelişkileri ve karmaşalığı içinde göstererek izleyicide bir duyarlık uyandırdığı gibi töre, namus, saygı gibi kavramları da sorguluyor, böylece izleyiciyi alışık olduğu kalıpların dışına çıkarak düşünmeye yönlendiriyordu.

Bu tür oyunlarda göze çarpan sorun genellikle sadece İslam diniyle açıklanarak ve tarihsel ve sosyal bağlamından soyutlanarak ya da Türk kültürüne mal edilerek (sanki homojen bir Türk kültürü varmış gibi!) gerçek olmayan kısıtlı bir bakışla gündeme getirilmesi. Kuşkusuz din de gelenekler de olumsuz bir rol oynuyor, bunu yadsımamız mümkün olmasa da sorunun farklı boyutları içinde gösterilmesi önemli. Bu açıdan da bu oyunu önemli olduğunu düşünüyorum.

Oyun sonrası oyuncularla izleyiciler arasındaki söyleşide bu noktalar üzerinde durulduğu gibi Almanya'da

yaşanan sorunların farklı çaplarda Türkiye'de de yaşandığı, orada da bu sorunun üzerine gidildiği ve çözüm üretilmeye çalışıldığı gündeme getirilmişti. Bunun yanısıra çağdaşlaşmayla birlikte ortaya çıkan bu tür değerler çatışmasının tarihsel süreç içinde Alman toplumunda da yaşanmış olmasına dikkat çekilmişti. Alman izleyicilerin oyuna tepkileri, söyleşi süresindeki soru ve yorumları, konuya farklı açılardan ve önyargısız yaklaşımları bence oyunun amacına ulaştığının açık bir göstergesiydi. Uzun bir süre Almanca ve Türkçe dönüşümlü olarak oynanan bu oyun Alman izleyicilerden Türkiyeli göçmenlere değin çeşitli kesimlere seslendiği gibi tiyatroyla okullar arasında yoğun bir işbirliği sayesinde genç kuşaklara da ulaşabilmişti. Namus konusu kadın erkek eşitsizliğinin temelini oluşturduğu halde bu konunun gençlerle yeterince konuşulmadığını, tartışılmadığını, doğrudan gençleri hedef alan çocuk ve gençlik edebiyatında bütünüyle yok sayıldığını düşünecek olursak, böylesine güncel ve önemli bir konunun tiyatro oyunu aracılığıyla okullarda gündeme getirilmesinin ne kadar önemli olduğunu kavrayabiliriz. Keşke bu tür projeler daha da geliştirilebilse....

Hobilerin Önemi

Nebahat ERCAN

Sağlıklı, huzurlu ve mutlu yaşamayı hedeflemek en doğal haktır. Bu amaca ulaşmak için insanlar gece gündüz demeden çaba harcarlar, meslek edinirler. Edinilen meslekler çoğu zaman istenilen, kişinin ilgisini çeken ya da zevkle yaptığı işler değildir. Günlük giderlerini karşılamak için yapılan işlerdir çoğunlukla. Şansı yaver gidenler olabilir, zevkle yaptıkları meslekleri elde etmiş olabilirler. Çağımızda böyle şanslara herkesin sahip olması olanaksızdır.

Böyle bir ortamda eğer çok arzu edilirse sınırlı olan boş zamanlarını kişiler zevkle yapabilecekleri bir uğraşı ararlar ve de bulabilirler. Bu uğraşılar "Hobi" diye adlandırılmıştır. "HOBİ"nin sözcük anlamı, "meslek dışındaki ilgi" alanı diye açıklanmaktadır. Kişilerin hobileri doğal olarak farklıdır. Hatta bazıları çok çeşitli ve renkli hobileri içlerinde barındırırlar ve de sergilerler. Sanat, edebiyat, politika, spor vb. gibi çeşitli alanlarda başarılı olurlar.

Televizyon, radyo, gazete, spor, politika, resim, sanat vs. gibi organlarda hobilerin gerçekleştirildiği önemli hizmet alanlarıdır. Buralarda özellikle amatör olarak çaba gösterenler, hiçbir karşılık beklemeden emek harcarlar; toplumun gözü, kulağı olurlar, çevrelerindeki dünyadaki gelişmeleri izleyicilerine duyurmanın mutluluğunu yaşarlar, yazarlar. Aynı zamanda kendi yaşantılarına huzur katarlar ama kimi zaman mutluluğu yaşamak ve de yaşatmak sanıldığı gibi kolay olmaz. Hobilerini yeşertemeyenler, geliştiremeyen insanlar yer yer çok acımasızdır, nankördür, yapılanlarda eksik arar; engin de kiskançlık duygularına yenilerek yapılanı haksız yere olumsuz yönde eleştirerek kendini rahatlatma yollarını seçer.

Halbuki hobi, insanların başarılarını çok yönlü etkiler, toplumu mutlu kılar. Örneğin, spor, insanların sağlıklarını olumlu yönde etkiler; okuyanların, yazarların ufukları genişler,

okuyucularının gelişmesini etkiler; resim yapanlar veya sanatla uğraşanların zihinleri dinlenir, dinçleşir.

Bu şekilde sayısız örnekler verilebilir. Öyleyse yapılacak iş kişilerin zevk aldıkları, başarılı olabilecekleri yönlerini tespit etmeleridir. Tespitler çocuk yaşlarda ortaya çıkarılır ve de desteklenirse çok daha başarılı olunur. İşte bu noktada da özellikle anne-babalara, öğretmenlere ve daha sonra da yetkililere görevler düşmektedir. Bu konularda uzmanların görüşlerine başvurulması tabii ki çok daha sağlıklı karar vermeyi sağlayacaktır.

Özetlemek gerekirse: Aileler, daha küçük yaşlardaki çocuklarını ilgi alanlarına dikkat ederek desteklemelidirler. Öğretmenler, öğrencilerini daha anaokulundan itibaren gözlemleyerek ilgi alanlarına göre yönlendirmelidir. Bir çocuk hiç ilgi duymadığı konuda öğrenmeye veya başarı göstermeye zorlanırsa başarısızlıklar desteklenmiş olur ve çocuğun her yönüyle bunalıma itilmesine ve de topluma yararlı bir kişi yerine zararlı kişi olmasına yol açılır. Yetkililere, yöneticilere gelince; kişilerin daha çocuk yaşta hobilerin geliştirmesi, meslek hayatını hobileri doğrultusunda gerçekleştirebilmesi için aileleri ve eğitimcileri desteklemeleri ve gerekli ortamı hazırlamalarıdır.

İnsanların zevk alarak yapıları işlerde çok daha yapıcı, yaratıcı ve başarılı oldukları bilinmektedir. Öyleyse, ilk aşamada kişilere HOBİ'lerinin önemine ve de ilgi alanlarını ortaya çıkarmalarına yardımcı olunmalı. İkinci aşamada da çocukların yaratıcı yönlerini keşfetmeye yardımcı olarak geliştirmeleri desteklenmelidir. Hobilerle edinilen mesleklerle doğru yönlendirilerek kişilerin ve de doğaldır ki toplumların başarılı, yaratıcı, huzurlu ve mutlu olmaları sağlanır.

HOBİ'leriyle meslekte yol alan nesiller yetişmesi dileğiyle...

Yazarlar Toplumsal Cinsiyet Açısından Kendi Yaşam Öykülerini Yeniden Kurguluyorlar

Sansürsüz anlatmaya cesaret eden öteden beri erkeklerdir, susan ise kadınlar. Açık vermektен, dile düşmekten, damgalanmaktan, ötekileştirmekten, kırmaktan, kırılmaktan ölesiye korkan hep kadınlardır... Konuşsalar bile düşündüklerinin yarısını söyleyen kadınlardır. Eril düzenin kurallarına sessizcene boyun eğen kadınlardır.

KADINLARIN GÖZÜYLE YAZMAK VE YAŞAMAK KİTABI ÇIKTI:

Zehra İpşiroğlu, *Giriş*
Zeynep Oral, *Kadınım Korkmuyorum*
Pelin Şener, *Durmuyoruz, Dünyayı Yeniliyoruz*
Zehra İpşiroğlu, *Uyanış*
Gülsüm Cengiz, *Masallar ve Gerçekler*
Berin Uyar, *Kuyruğu Dik Tutmak*
Arife Kalender, *Bendeki Ben, İkim Öteki Kadın*
Ayşe Sarısayın, *Duvarların Ötesi*
Songül Kaya Karadağ, *Çirkin Ördek Yavrusu*
Müge İplikçi, *Büyümenin Benden Çaldıkları*
Ayşe Kilimci, *Annesi Çalışan Çocuklar Erken Büyür*
Mine Söğüt, *Yaşadığımız Hayat, Aslında Kimin?*
Nurten Kum, *Diren Kadın*

Gabriel García Márquez

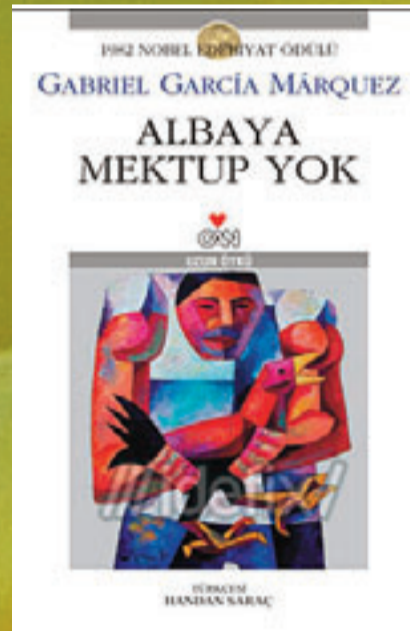
(6 Mart 1927 – 17 Nisan 2014)

Gabriel José de la Conciliación García Márquez (6 Mart, 1927) Kolombiyalı yazar, romancı. 1927'de Kolombiya'nın Aracataca kentinde doğdu. Başkent Bogota'daki Kolombiya Ulusal Üniversitesi'nde başladığı hukuk ve gazetecilik öğrenimini yarım bıraktı. 1940'lerden başlayarak uzun yıllar gazetecilik yaptı. Öykü yazmaya 1940'ların sonlarında başladı. Yayımlanan ilk önemli yapıtı Yaprak Fırtınası idi. 1961 de yayımlanan Albaya Mektup Yazan Kimse Yok adlı romanını, Hanım Ana'nın Cenaze Töreni(1962) adlı öykü kitabı ve Kötü Saatte (1962) izledi. Yazar en tanınmış romanı Yüzyıllık

"Bugünkü gibi bir günde, ustam William Faulkner burada dedi ki: "İnsanın sonunu kabul etmeyi reddediyorum." Kendi hesabıma, onun otuz iki yıl önce kabul etmeğe yanaşmadığı devasa trajedinin, insanlığın başlangıcından bu yana ilk kez bugün, sıradan bir bilimsel olasılık haline geldiğinin bilincinde olmasaydım, onun olan şu yeri işgal etmeye kendimi layık göremezdim. İnsanın tüm zamanlarında sadece bir ütopya diye bakılan bu korkunç gerçeklik karşısında, bizler, her şeye inanan masal yaratıcıları, bunun tersi olan bir ütopyayı yaratmaya başlamanın bugün hiç de geç olmadığına inanıyoruz. Hiç kimsenin başkalarının nasıl öleceğine karar veremeyeceği, sevginin sahici bir gerçeklik, mutluluğun da mümkün olacağı ve yüz yıllık yalnızlığa mahkum kuşakların, en sonunda ve sonsuza dek şu dünyada bir ikinci şansı deneyebilecekleri, yepyeni ve karşı durulmaz bir yaşam ütopyasının." (Nobel Edebiyat Ödülü Konuşması, Aralık 1982)

Yalnızlık'ı (1967) Meksika'ya ilk gidişinde yazdı. Yüzyıllık Yalnızlık'taki bir bölümden etkilenerek yazdığı öykülerini İyi Kalpli Erendina(1972) adlı kitapta toplayan yazar daha sonra sırasıyla Mavi Bir Köpeğin Gözleri (1972), Başkan Babamızın Sonbaharı (1975), Kırmızı Pazartesi (1981), Kolera Günlerinde Aşk (1985), Labirentindeki General (1989) yayınladı. Yazarın Türkiye'de yayımlanan diğer kitapları arasında Bir Kayıp Denizci, Sevgiden Öte Sürekli Ölüm, Aşk ve Öbür Cinler, Şili de Gizlice, On İki Gezici Öykü ve Bir Kaçırılma Öykü sayılabilir.

27 Mayıs 2013

Gezi Parkı'nın Asker Ocağı Caddesi'ne bakan duvarının 3 metrelik kısmı Yayalaştırma Projesi kapsamında yıkıldı. 4-5 ağaç da taşınmak üzere yerinden söküldü. Taksim Dayanışma grubu eyleme başladı. 40-50 kişilik grup ağaçların kesilmemesi için parkta çadır kurup nöbet tutarak sabahladı.

28 Mayıs 2013

Buldozerler ağaçları sökerken, eylemcilerin sayısı arttı. Bazı milletvekillerinin de destek verdiği grup, yıkım çalışmalarını durdurdu. Ardından polislin gazlı müdahalesi geldi. Direnişin sembol fotoğrafı "Kırmızılı Kadın" o gün çekildi.

29 Mayıs 2013

Polis ekipleri eylemcilere müdahale etti. "Birileri Taksim Gezi Parkı şöyle olmuş, böyle olmuş, orada gelip gösteri yapacaklar şudur budur vesaire. Ne yaparsınız yapın. Biz kararı verdik, verdiğimiz gibi bunu işleyeceğiz. Eğer tarihe saygınız varsa önce o Gezi Parkı denilen yerin tarihi nedir, onu araştır bak. Biz orada tarihi yeniden ihya edeceğiz" (RTE)

30 Mayıs 2013

Sabah karşı saat 05:00. Polis parktaki eylemcilere bir kez daha müdahale edip çadırlarını yaktı. Akşam eyleme katılanların sayısı arttı. Saddam heykeli'ne terliklerin atılmasını dahi canlı veren televizyon kanalları İstanbul'un göbeğinde yaşananlara duyarsız kalınca sosyal medyada bombardıman başladı. Bir günde 2 milyon #direngeziparki tweeti atıldı.

31 Mayıs 2013

Polisin biber gazlı ve tazyikli su sıkarak TOMA'lı müdahalesi sonrası ortaklık karıştı. İş makinelerini durduran BDP Milletvekili Sırrı Süreyya Önder'in de aralarında bulunduğu çok sayıda kişi yaralandı. Eylemler hızla diğer illere yayıldı. Ankara, İzmir, Mersin, İzmit, Konya, Manisa gibi pek çok kentte gösteriler yapıldı.

1 Haziran 2013

Yaşanan şiddet insanları köprüyü yürüyerek geçme noktasına kadar getirdi. Yine sabaha karşı, İstanbul'un Anadolu Yakası'nda toplanan direnişçiler Boğaziçi Köprüsü üzerinden yürüyüşe geçti. Grubun Beşiktaş'a varmasının ardından polis gaz bombaları ve tazyikli suyla müdahale etti.

Kadıköy ve Anadolu yakasının diğer kesimlerinden de birçok protestocu Taksim'e varmak için yürüyüşe başladı. CHP Kadıköy mitingini iptal etmek zorunda kaldı. Yaşanan gerilim ve polis müdahalesi sonrası Taksim açıldı. Kısa süre sonra olaylar Beşiktaş'ta başladı. Polisten göstericilere müdahale geldi. Ankara'da toplanan göstericilere de müdahale edildi.

2 Haziran 2013

Beşiktaş'ta akşam saatlerinde başlayan eylemler sabaha kadar devam etti. Bir iş makinesini ele geçiren direnişçiler TOMA'nın üzerine dozerle yürüdü.

Beşiktaş'taki olaylar sırasında yaralılar Bezmialem Valide Sultan Camisi'ne sığındı. Cami revir görevi gördü.

3 Haziran 2013

Eylemler, Ankara, İstanbul, İzmir gibi pek çok ilde sürdü. Sabah saatlerinde sakin olan Taksim, akşam yeniden doldu. Ankara'da gün boyu eylem ve müdahale vardı. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan Fas ziyareti öncesi eylemlere ilişkin, "Tencere tava, hep aynı hava" dedi. Gece Hatay'dan ilk kaybın haberi geldi: 22 yaşındaki Abdullah Cömert yaşamını yitirdi.

4 Haziran 2013

Türkiye sabah kalkıp işe gidiyor, gece iş bölümü başlıyordu. Evde kalıp tencere tava çalanlar, yürüyüşe geçenler ve polisle çatışanlar... İstanbul'da Taksim, Beşiktaş bölgesi su ve biber gazından nefes alamayacak haldeyken, Gazi mahallesi de TOMA'lardan nasibini alıyordu. İstanbul kadar Ankara da direniyordu. 4 Haziran gecesi Ankara'da 65 kişi gözaltına alındı. İstanbul'la birlikte toplam gözaltı sayısı 422'ye ulaştı. Adana'da 3 bin kişi yürüdü. Elbette onların da gazı ve suyu eksik edilmedi. 7 kişi gözaltına alındı. 5 milyon tweet incelemeye alınırken, İzmir'de sosyal medya üzerinden halkı isyana teşvik ettikleri iddia edilen 26 kişi gözaltına alındı. 38 adrese yapılan basında yakalanan gençler emniyete götürüldü. Eskişehir'de gençler de artık sokağa dökülmüştü. Ve bugün Türkiye tarihine çok acayip bir madde ekledi: Artık cenazeye dahi gaz sıkılabiliyordu. Abdullah Cömert'in cenazesine polis TOMA ve gaz bombalarıyla müdahale etti. Polislerin kasklarındaki numaralar artık gözüküyordu.

6 Haziran 2013

Başbakan Erdoğan Tunus'taydı. Besmele çekerek başladığı konuşmasında, Tunus temaslarına değindikten sonra kışlanın yapılacağını, AKM'nin yıkılacağını ve yerine bir opera binası yapılacağını, binanın barok tarzında inşa edileceğini açıklıyordu. Taksim de göstericilerin eylemleri devam ederken, polis müdahalesi yapılmıyordu. Ancak Ankara, İzmir, Adana, Hatay ve Eskişehir şiddetten nasibini alıyordu.

7 Haziran 2013

Başbakan Tunus'tan dönü-

şünde havalimanında kendisini karşılayan 10.000 civarında kişiye seslendi. Olaylar için faiz lobisini sorumlu tutan Başbakan kışla ve AKM konusundaki ısrarından vazgeçmedi devamla gençliğin elinde tencere tava değil bilgisayar olacağını söyledi. Başbakan'ın öfkesi medyaya yansımada, nitekim o gün medyada bir ilke imza atıldı: GAZETELER AYNI MANŞETLE ÇIKTI! Manşette; 'Demokratik taleplere canımız feda' yazıyordu.

15 Haziran 2013

Başbakan Tayyip Erdoğan ilk mitingiyile santrayı yaptı. Yer: Ankara, Sincan. Sloganlar atılırken, Başbakan şöyle dedi: "Taksim Meydanı boşaldı, boşaldı; yoksa güvenlik güçlerimiz boşaltmasını bilir."

Mitingin bitişiyile beraber büyük Taksim temizliği başladı. Barikatlar kaldırıldı, flamasız bayraksız bir Taksim 16 Haziran'da İstanbul'a Kazlıçeşme'ye gelecek Başbakan Erdoğan için hazır edildi. Duyulan sadece bir anonsu: "Parkı boşaltın!"

Gezi Parkı polis kontrolündeydi. Yüzlerce temizlik ve belediye işçisi parkı temizledi. Ya da başka bir deyişle; direnişçilerin kaçarken bırakmak zorunda kaldıkları çadırları yağmaladı.

16 Haziran 2013

Bütün İstanbul uyumadığı bir başka güne hazırlandı. Gösteriler İstanbul'un her yerine yayıldı. Artık hikaye orantısız güçten çıktı. Bu arada, polislerin halka basınçlı su sıkarak TOMA'lardaki su tanklarına kimyasal madde koyduğu medyada yer aldı. Başbakan ikinci miting için Kazlıçeşme'deydi. Atılan sloganlar evde zor tutulan yüzde 50'den geliyordu: "Yol ver gidelim Taksim'i ezelim!"

Miting sonrasında gece boyunca olaylar ve polis müdahalesi sürdü.

